

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

U NÁS

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

Knihovny ve víru čtení

Knihovna Batňovice

Zahrada knihovny
V. Čtvrťka v Jičíně

Petr Čornej v SVK HK

Osobnosti o knihách
Kateřina Churtajeva

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

Čtvrtletník
Náklad: 600 výtisků
Určeno knihovnám Královéhradeckého kraje

Vychází s finanční podporou
Královéhradeckého kraje

Šéfredaktor: Mgr. Petra Řoutilová

Redakční rada:

Mgr. Jana Benešová, Bc. Vladimíra Buchtová,
Ester Horáková, Bc. Kateřina Hubertová,
Mgr. Marta Lešková, PhDr. Olga Pitašová,
Mgr. Marta Pešková Staníková,
Mgr. Eva Svobodová, Markéta Tučková,
Mgr. Vanda Vaníková, Ph.D.

Korektury: PhDr. Božena Klabalová

Sazba, tisk: AD reklama, s. r. o., Trutnov

Vydává Studijní a vědecká knihovna
Hradecká 1250
500 03 Hradec Králové
tel. 494 946 200
e-mail: unas@svkhk.cz
<https://www.svkhk.cz/Pro- knihovny/Zpravodaj-U-nas.aspx>

Inzerce přijímá redakce.
Za původnost a obsahovou správnost ručí autor.
Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

Toto číslo vyšlo 18. 3. 2021.

MK ČR E 14191
ISSN 0862-9366 (Print)
ISSN 2571-4597 (Online)

Copyright 2020 SVK HK
Všechna práva vyhrazena. Žádná část nesmí
být reprodukována, uchovávána v rešeršním
systému nebo šířena jakýmkoliv způsobem
bez předchozího písemného souhlasu vydavatele.

KONTAKTY

**Studijní a vědecká knihovna,
Hradecká 1250, 500 03 Hradec Králové**

Telefonní ústředna: 494 946 200
Reditelství: 205
Public relations: 203
Oddělení služeb knihovnám: 224
Meziknihovní služba: 219

OBSAH ČÍSLA

Na slovíčko	
Rok 2021 přináší ČTENÍ	3
Šumné knihovny	
Příběh Zahrady příběhů	4
Deset let na dobré adrese – Městská knihovna Nové Město nad Metují	5
Naše téma	
Čtení život mění – úvod do kampaně	6
Projekty na podporu čtení a čtenářské gramotnosti – 1. část	7
Centrum dětského čtenářství jako záchytný bod a inspirace pro dětské knihovníky	9
Knihy trochu jinak – jiný pohled na povinnou literaturu	13
Čtení v knihovnách z pohledu autorského zákona	14
Prostory a vybavení knihoven	
Dobré prostory se knihovně vyplatí	16
Barevná knihovna v Bílé a další knihovny v Libereckém kraji	17
Nové trendy	
Otevřené dílny v knihovnách a hnutí tzv. makerů	21
Služba Zásilka – bezkontaktní půjčování v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně	22
Regionální osobnosti jako marketingový nástroj knihovny	24
Zaujalo nás	
Pohádkový kuffík – divadlo kamishibai	25
Jak jsme si do knihovny pořídili divadélko kamishibai	26
Jak na to	
Knihovny a osoby se sluchovým postižením	28
Trocha odbornosti	
Možnost ochrany knihovních fondů a pracovníků knihoven v době virové pandemie	30
Stalo se	
Konference Knihovny současnosti 2020: knihovny mimo čas a prostor	33
Ohlasy Královéhradecké knihovnické konference 2020	35
Z knihovny – kuchyně města – k regionálním osobnostem	36
Třetí místo v soutěži Městská knihovna roku 2020	37
Školení Pedagogické minimum pro knihovníky	39
Zkušenost s první online besedou jičínských knihovnic	41
Poklady knihovních fondů	
Poklady z náhodské muzejní knihovny – Práva a zřízení zemská Království českého	42
Doporučujeme do vašich fondů	
Knih o řece Metují	44
Kdo je	
Lidé kolem zpravodaje	45
Mých šest let se zpravodajem U nás (2014–2019)	46
Na Josefa Štemberku v rodném městečku nezapomínají	47
Z dějin knihovnictví v našem kraji	
Z historie knihovnictví v Kosičkách	48
Tipy a náměty	
Už jste na mapě?	50

Obálka:

Knihovny ve víru čtení
Literární anketa 2021

Foto nad Do čísla přispěli:

Komise soutěže Městská knihovna roku v jičínské knihovně

Zvláštní přílohy:

Autorský rejstřík 2020
Můj region a jeho odraz v literatuře (e-příloha)

Fotografie použité v tomto čísle jsou z archivů jednotlivých knihoven nebo z jejich webových stránek.

Rok 2021 přináší ČTENÍ

Petra Řoutilová

Milé čtenářky, milí čtenáři,

je tady první číslo zpravodaje a zároveň také první číslo zaměřené na letošní regionální kampaň: Čtenářství s trefným mottem „Čtení život mění“. A přiznejte si, co může být pro knihovny lepším tématem než čtenářství? Proto věřím, že naplnit letošní čtyři čísla zpravodaje zajímavými články nebude vůbec problémem.

Začtete se do prvního čísla, které v rubrice Naše téma přináší úvod do nové kampaně, seznamuje s projekty na podporu čtení, blíže vás seznámí s Centrem dětského čtenářství a podívá se na povinnou četbu trochu jinak. Také vám poradíme, jak na čtení v knihovnách, aby vše bylo podle zákona. V tom totiž může být zmatek, hlavně v této době, kdy se většina aktivit a s tím i autorská či jiná čtení přesunula do online světa.

Garantem kampaně pro rok 2021 je Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové společně s Knihovnou města Hradce Králové. Aktivita, které jsou na letošní rok plánované, se nebudou odehrávat pouze na stránkách zpravodaje, ale také v obou knihovnách, a určitě se jich budete moci zúčastnit také. Studijní a vědecká knihovna pro vás připravila webové stránky, na kterých bude po celý rok aktualizovat počiny, které se budou v rámci regionální kampaně konat. Vše můžete sledovat zde: <https://www.svkhk.cz/Uvodni-stranka/Novinky/Clanky/Tema-pro-rok-2021-Ctenarstvi.aspx>.

Ale regionální kampaň není to jediné, co bude v letošním zpravodaji nové. Nově přinášíme rubriku Prostory a vybavení knihoven, která je pozměněnou rubrikou Webové stránky knihovny. V minulých letech jsme se zaměřovali především na virtuální prostor knihoven a od roku 2021 se podíváme i na to zázemí „hmatatelné“. V centru pozornosti budou jak interiéry knihovny, tak její

exteriéry. V aktuálním čísle vás do svých prostor zvou knihovny z malých obcí Libereckého kraje.

Vzhledem k tomu, že šíření viru covid-19 stále není za námi, zařazujeme do rubriky Trocha odbornosti článek Možnost ochrany knihovních fondů a pracovníků knihoven v době virové pandemie. Je to už rok, co se s virem potýkáme, a tak autorka Ing. Petra Vávrová, Ph.D., z Odboru ochrany knihovních fondů NK ČR vychází z prožitých zkušeností.

Rubrika Poklady knihovních fondů se letos bude věnovat „pokladům“ muzejních knihoven. Jako první svůj „poklad“ představuje Knihovna Muzea Náchodská.

Pozadu nezůstane ani rubrika Z dějin knihovnictví v našem kraji. Pro letošek si budeme více všimnout menších knihoven a jejich historie. Mnohdy je totiž opravdu moc zajímavá, jak dokazuje první článek z knihovny v Kosičkách.

Když zpravodaj dočtete až do konce a podíváte se na jeho zadní stranu, uvidíte výzvu k připojení se k literární anketě, ve které můžete čtenářům v kraji doporučit svůj literární region. Kromě ankety tam naleznete i pozvánku na Královéhradeckou knihovnickou konferenci 2021, která bude letošní regionální kampaň uzavírat. Těším se, že se tam na podzim všichni sejdeme. A doufejme, že už nebudeme odkázáni pouze na online prostor.

Zadní stránkou zpravodaje to tentokrát ještě nekončí. V online verzi se můžete podívat na výsledky literární ankety Můj region a jeho odkaz v literatuře, která proběhla v rámci Královéhradecké knihovnické konference v listopadu loňského roku a byla pojatá ve smyslu „knihovnici doporučují knihovníkům“. Zúčastnili se jí knihovníci z celé republiky, takže výběr osobnosti je v ní opravdu pestrý.

Redakce zpravodaje vám přeje hezké čtení po celý rok 2021.

Příběh Zahrady příběhů

Marcela Fraňková

Začalo to v roce 2016. Nápad proměnit zahradu ve dvorním traktu knihovny Břetislava Kafky Červený Kostelec vznikl přímo v knihovně tak, že knihovnicím bylo líto nevyužit krásného, klidného a čistého prostoru pro své čtenáře. Protože již delší dobu vznikají nejrůznější druhy permakulturních přírodních zahrad, měla být tato zahrada zaměřena právě tímto směrem. V první etapě byla vytvořena studie, na které se podílely Radka Votavová ze studia Lacerta design z Náchoda, Kristýna Täubelová a Vilma Kolmanová. Později, po zvážení různých alternativ a možností včetně finančních, po jednáních se stavebním úřadem a získání souhlasu majitelů sousedních nemovitostí, mohlo být konečně přikročeno k úpravám prostoru zahrady. Nejprve bylo nutno provést zemní práce a položit pískovcovou dlažbu na chodníčky a centrální kruhový prostor. Poté byl připraven prostor pro trávník, vytyčena místa pro záhonky a vysazení keřů a stromů. Projekt permakulturní zahrady znamená využití prostoru i stávajících dřevin, doplnění prostoru vhodnými rostlinami a keři, které budou vhodné jak z regionálního hlediska, tak i z hlediska snadné údržby. Pro zavlažování rostlin byla na zahradě umístěna nádoba na dešťovou vodu. Kompostér v odlehlejší části zahrady pomůže vytvořit přirozené hnojivo z listů a dalších bioodpadů.

V případě Zahrady příběhů se nabídl i velmi zajímavé a vhodné propojení s knihovnou tak, že vznikla terasa s prostorem pro letní čítárnu, propojená s čítárnou oddělení pro dospělé čtenáře. Schodiště terasy bylo navrženo tak, aby bylo možné po něm sejít do zahrady, ale také posadit na stupně celou třídu žáků pro učení v přírodě. Na terasu byl zakoupen a umístěn nábytek, který

je možné stohovat a jeho rozmístění je možné upravit podle potřeby jak pro chvíli s novinami a časopisy, tak i pro setkání, aktiv nebo výuku. Pro děti byly zakoupeny barevné podložky, na které je možné se posadit při společných akcích. Jako „nábytek“ pro posezení v zahradě bylo použito i dřevo smrku, který musel být pokácen, a stejně tak se využil i buk, který se stal obětí vichřice. Nyní je zajímavým funkčním prvkem zahrady a vhodně ji esteticky doplňuje.

Knihovniček

Prvníáci

Výhodou je, že provozovat čítárnu i zahradu je možno v provozních hodinách knihovny, kdy jsou přítomny knihovnice, které mnohé programy pro veřejnost organizují, ale i mimo tyto hodiny, kdy je zahradu možno zpřístupnit pro

relaxaci, meditaci či vzdělávací skupiny, avšak vždy pod vedením zodpovědné osoby, která má přístup centrálním vchodem přes tzv. průjezd. Zde jsou obyvatelům Červeného Kostelce k dispozici tiskoviny nebo informace a mohou si rovněž prohlédnout výstavy – většinou tvorbu žáků kosteleckých základních škol, mateřských školek či ZUŠ. Výstavy věnované významným výročí českých či regionálních osobností většinou připravuje Knihovna Břetislava Kafky.

V podzimních měsících byly v zahradě vysazeny některé stromy a keře, v jarních měsících budou osázeny připravené záhonky a upraven trávník tak, aby byl příjemný na pohled i na dotyk. Pak už bude na všech, kteří si tuto zahradu přáli, protože v ní viděli nejen krásnou součást knihovny, ale i města Červený Kostelec, aby ji hojně využívali, zvelebovali a propagovali. Ale nejen to, aby si v ní uvědomovali, jak velkým darem pro člověka je čistá a inspirující příroda, kolik krásných chvil v ní mohou prožít všichni, kdo si tohoto daru váží. Knihovna Břetislava Kafky si už v podzimní sezoně 2020 ověřila, jak důležitý je pro setkání lidí zdravý vzduch a sluníčko. První programy, které se v Zahradě příběhů uskutečnily v době podzimní vlny pandemie, to potvrdily.

Kontakt na autorku: reditelka@knihovnick.cz

Pozdrav čtenářům

z knihovny Zahrady příběhů

KNIHOVNA
BŘETISLAVA KAFKY
ČERVENÝ KOSTELEC

10 let na dobré adrese – Městská knihovna Nové Město nad Metují

Lada Všeticková

O přestěhování do nových prostor usilovala novoměstské knihovnice řadu let. Nakonec se díky šťastné shodě náhod a dobré vůli všech zúčastněných podařilo získat budovu od České pošty na ulici Komenského 30. Další šťastnou

okolností bylo získání finanční podpory Evropských fondů a Královéhradeckého kraje. Kompletní rekonstrukce budovy proběhla od března 2009 do září 2010. V říjnu 2010 se tedy mohlo přistoupit ke stěhování. Proběhly i dva lidské řetězy. V krásný slunný den 13. 10. 2010 dopoledne stěhovali dětské oddělení žáci novoměstské

Základní školy Komenského, odpoledne své knihy částečně přestěhovali dospěláci. Byly to chvíle plné sounáležitosti a spolupráce, na které dodnes rády vzpomínáme.

Knihovna

Stěhování knihovny

1. 11. 2010 byla naše nová knihovna slavnostně otevřena veřejnosti a od té doby již deset let naplňuje poslání kulturního a vzdělávacího centra města. Někdy s většími, někdy s menšími překážkami, s úspěchy i neúspěchy. Stejně jako v životě.

Knihovna žije s městem a jeho občany od pondělí do soboty, 52 hodin týdně. Rozsáhlá otevírací doba umožňuje každému naplánovat si návštěvu podle svých potřeb. Najít si nás a komunikovat s námi můžete i pomocí sociálních sítí a webových stránek. Informujeme o našich akcích, službách a knižních novinkách.

V rámci oslav tohoto desetiletí vyšel na podzim 2020 stolní kalendář na rok 2021, kde si zájemci mohou s námi připomenout zajímavé akce a osobnosti, které knihovnu prošly.

S kolegyněmi jsme připravily také druhé doplněné vydání informační brožurky o naší knihovně.

Moc jsme se těšili na narozeninový večer, na kterém jsme obě tyto tiskoviny chtěli pokřtít za přítomnosti pozvaných hostů. Měl se konat v říjnu 2020. Bohužel stále špatná epidemiologická situace kolem šíření koronaviru nám to překazila. Nicméně knihovna žije a funguje dál, knížky půjčujeme z regálů, z okénka, rozvážíme v taškách. Snažíme se novou situaci zvládnout se ctí, aby se za dalších deset let nemuselo říkat, že nás koronavirus položil na lopatky!

Kontakt na autorku: vsetickova@knihovnanm.cz

Čtení život mění – úvod do kampaně

Barbora Čížinská

Milé kolegyně a kolegové, knihovnice a knihovníci,

začíná další rok a s ním přichází i nová společná krajská knihovnická kampaň. Její téma jsme vyhlásili na Krajské knihovnické konferenci, kterou pořádá Studijní a vědecká knihovna v Hradci

Králové a která se v premiéře odehrála online 24. listopadu 2020. Na konferenci jste také hlasováním vybrali motto, které smysl kampaně nejlépe vyjádří: „Čtení život mění“. Společným tématem letošního roku bude tedy čtení a čtenářství.

Téma jsme vybrali už při přípravě Krajské koncepce knihoven na léta 2019–2023, protože tkví v samotném jádru naší práce. Týká se každé knihovny, nebo alespoň každé veřejné knihovny,

a každá knihovna k němu má co říci. Záměrem ale také bylo ulehčit vám trochu práci. Sama vím ze své knihovny, kolik práce, aktivit a nabídek nás obklopuje. Knihovníci jsou přetížení, a přitom dále nabádání, aby dělali ještě to a ono. Letos tedy budeme dělat, když to hodně zjednodušíme, to, co už vlastně děláme. Ale dáme tomu společnou stříšku, budeme to křičet více do světa, pochlubíme se, co se nám v téhle oblasti v malých knihovnách daří, a společně si uděláme třeba nějakou větší akci pro radost svou a čtenářů, když situace dovolí.

Začneme ale od čtení... Jistě jste si také všimli, že ve veřejném prostoru již zaznělo a rezonuje, že čtení je důležité. Věnovala se tomu řada celonárodních kampaní. Nicméně naším úkolem bude sdělit veřejnosti, rodičům s dětmi, učitelům a dalším, a to pokud možno chytlavým způsobem, PROČ je čtení tak důležité. Kromě obvyklých argumentů souvisejících s jazykem, představitivostí a pamětí, vzděláváním či úspěchem v současném světě do toho zkusíme zahrnout také další rozměry čtení, a to samotný prožitek ze čtení (dobrodružství a zábavu), budování vazeb a také léčivou sílu ukrytou v příbězích. A pro nás knihovníky by snad mohla být užitečná vzájemná výměna zkušeností, informace o existujících projektech na

podporu čtenářské gramotnosti či zasvěcená slova odborníka na čtenářství profesora Trávníčka. Úspěšným celonárodním či regionálním projektem bude věnován seriál článků právě v časopise *U nás* a celému tématu pak jako již tradičně také podzimní Krajská knihovnická konference. Téma podpoří i nabídka seminářů SVK HK.

Garanty kampaně jsou Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové a Knihovna města Hradce Králové, ale byli bychom rádi, aby ta letošní kampaň, letošní snažení bylo opravdu společné. Snad se nám to i výběrem tohoto tématu a přiměřených aktivit, ke kterým bude pro vás snadné se připojit, podaří.

Už si tedy můžete začít masírovat svaly a posílat hodnotnou výživu šedým buňkám mozkovým, jak by řekl Hercule Poirot. Ovšem se zvláštním zřetelem k levé hemisféře. ☺ Nechtě se rojí čtenářské výzvy a čtenářské metry, čtenáři roku a čtenářské životopisy a ankety s osobnostmi, setkání s nejmenšími i většími i staršími, společná čtení, inscenovaná čtení, čtenářské happeningy a maratony čtení, podcasty, videa, plakáty, slogany, semináře a hezké zážitky.

Kontakt na autorku: cizinska@knihovnahk.cz

Projekty na podporu čtení a čtenářské gramotnosti – 1. část

Barbora Čížinská

S ohledem na téma letošní společné krajské knihovnické kampaně, které je věnováno čtení a čtenářství, bychom rádi v průběhu roku ve zpravodaji připomněli celostátní a regionální projekty a kampaně na podporu čtení dětí i dospělých.

Tradičním iniciátorem a organizátorem aktivit v této oblasti je profesní Svaz knihovníků

a informačních pracovníků ČR (SKIP) a také některé knihovny.

SKIP ČR¹⁾ pořádá každoročně desítky společných sdílených aktivit, k nimž je možné se připojit a zahájit či oživit tak v knihovně činnosti vzdělávací, kulturní, odpočinkové nebo komunitní. Tyto aktivity a kampaně mají již stálé místo v kalendáři i komunitách, stanovená pravidla a využitelné postupy, jsou ověřené jinými knihovnami,

¹⁾ Dostupné z: <https://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/>

akce nabízejí možnost sdílené propagace nebo společný mediální obraz. Tedy hodně z toho, co může jejich zahájení v knihovnách ulehčit nebo jim pomoci uvědomit si, že je to něco, co už vlastně dělají pod jiným názvem a třeba s určitými specifiky, což je naprosto logické a potřebné přizpůsobení se situaci v daném místě.

Aktivita specificky zaměřená na podporu čtenářství dětí a dospělých a akce k propagaci služeb a činnosti knihoven se především týkají veřejných knihoven v ČR a jsou v nich také dobře realizovatelné.

Vzhledem k tomu, že těchto aktivit, kampaní a projektů je celá řada, až je někdy možné se v nich trochu ztratit, přicházíme ve zpravodaji s tímto seriálem, který vám nejprve nabízí stručný úvod a následně se pak bude věnovat vybraným konkrétním projektům a příkladům jejich dobré praxe trochu blíže.

Co máme na mysli? Typově jde o krátkodobé, resp. časově omezené celostátní akce SKIP (např. Březen měsíc čtenářů), dlouhodobé celostátní akce, probíhající téměř celý rok nebo i déle (např. soutěž Kde končí svět) a dlouhodobé regionální aktivity, např. Škola naruby²⁾ nebo My všichni jsme Východočeši.

Je třeba ovšem připomenout, že na podporu čtenářství jsou zaměřeny i zajímavé projekty jiných subjektů, k nimž se knihovny mohou připojit (a také velmi často připojují), mohou zde čerpat inspiraci nebo je třeba doporučit svým čtenářům. Některé z těchto projektů jsou tradiční, známé a oblíbené, jiné – mnohdy neprávem – zapomenuté a nevyužité. Připomeňme si několik nejzajímavějších:

Čtení pomáhá³⁾, vznik v roce 2015, spojuje čtení konkrétních titulů s pomocí dobré věci; zapojením malých čtenářů do četby doporučených titulů lze finančně podpořit různé charitativní

projekty (aktuálně např. knihovnický projekt S knížkou do života (Bookstart) – doporučujeme!). Do projektu jsou zapojeny desítky knihoven;

Čtení pomáhá

Celé Česko čte dětem⁴⁾, vznik v roce 2006. Celé Česko čte dětem, o. p. s., pořádá tuto kampaň s výraznou mediální podporou a sloganem Čtete dětem 20 minut denně, do projektu jsou zapojeny desítky knihoven;

Rosteme s knihou⁵⁾, vznik v roce 2007. Svět knihy pod záštitou Svazu českých knihkupců a nakladatelů pořádá tuto oblíbenou kampaň, k níž se každoročně připojují desítky knihoven;

Čtete všichni (SUK)⁶⁾, vznik v roce 1993. Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského pořádá tradiční anketu o nejoblíbenější dětskou knihu uplynulého roku. Na projektu dlouhodobě spolupracuje Klub dětských knihoven SKIP a desítky veřejných knihoven;

Noc literatury⁷⁾, vznik v roce 2006. Projekt veřejných čtení organizují každoročně **Česká centra** ve spolupráci s **EUNIC Praha** (Asociace národních kulturních institutů země EU), zahraničními ambasádami v České republice a nakladatelstvím **Labyrint na podporu evropské literatury**. **Noci se účastní několik desítek veřejných knihoven;**

Den poezie⁸⁾, vznik v roce 1999. Festival koordinuje Společnost poezie, z. s., do festivalu se zapojuje několik desítek knihoven.

²⁾ Dostupné z: <https://www.knihovnatesin.cz/skola-naruby>

³⁾ Dostupné z: <https://www.ctenipomaha.cz/>

⁴⁾ Dostupné z: <https://celeceskoctedetem.cz/>

⁵⁾ Dostupné z: <https://www.rostemesknihou.cz/>, nově též web rostik.cz

⁶⁾ Dostupné z: <https://www.npmk.cz/>

⁷⁾ Dostupné z: <https://www.nocliteratury.cz/>

⁸⁾ Dostupné z: <http://www.denpoezie.cz/>

A typově trochu odlišný, ale užitečný a stále živý projekt:

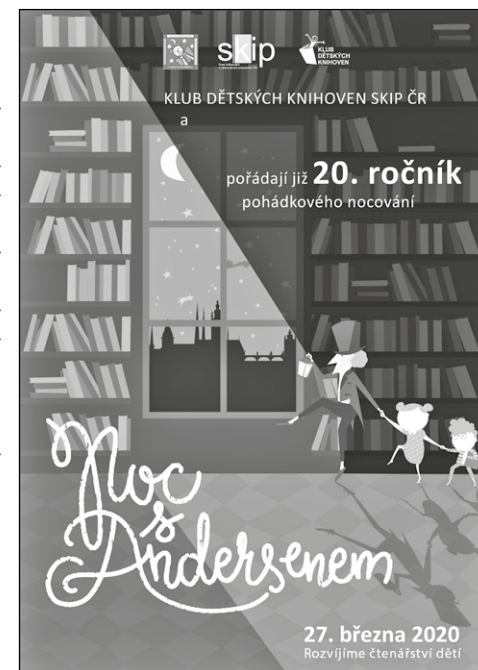
ČTE-SY-RÁD⁹⁾, tj. Čtenářův sympatický rádce, vznik v roce 2009, je neustále aktualizovaná databáze k doporučení čtivých knih, jejímž garantem je KISK FF MUNI a redakční rada složená z knihovníků.

Knihovnickým projektům se budeme podrobněji věnovat v následujících číslech zpravodaje.

Samostatnou kapitolku budeme věnovat čtenářské gramotnosti a vzdělávání učitelů, knihovníků, konceptu čtenářských dílen, čtenářských klubů, vzdělávání v oblasti kritického myšlení, výsledkům pravidelných čtenářských průzkumů a mezinárodních šetření kompetencí žáků a studentů.

Zdroj: Bulletin SKIP, zvláštní číslo 1/2018, roč. 27, Aktivity SKIP na podporu čtenářství a propagaci služeb knihoven.

Kontakt na autorku: cizinska@knihovnahk.cz

Noc s Andersenem

⁹⁾ Dostupné z: <http://www.ctesyrad.cz/>

Centrum dětského čtenářství jako záchytný bod a inspirace pro dětské knihovníky

Pavína Lišovská

Když na začátku roku 2009 vzniklo při Knihovně Jiřího Mahena v Brně (druhé největší veřejné knihovně v ČR) Centrum dětského čtenářství, byla podnětem pro jeho založení potřeba zajistit a koordinovat aktivity na podporu dětského čtenářství na Moravě. S postupně rostoucím množstvím aktivit na přímou i nepřímou podporu dětského čtenářství posilovalo Centrum dětského

čtenářství svou roli mezi těmi institucemi a organizacemi, jež se zaměřují na tuto problematiku. V současné době jsou jeho aktivity známé v celé republice a jeho akce navštěvují nejen moravští knihovníci, ale přijíždějí sem i kolegové ze vzdálených koutů naší vlasti. Veškeré aktivity jsou dotovány z prostředků knihovny jakožto příspěvkové organizace a se spolupodílem SKIP ČR, Ministerstva kultury ČR a projektů EU.

Co je náplní činnosti Centra dětského čtenářství?

Centrum dělí své aktivity na přímou a nepřímou podporu dětského čtenářství, což se odvíjí od toho, zda se pracuje přímo s dětským čtenářem, či s lidmi, kteří se této práci věnují (ať už jde o rodinné příslušníky dětí, učitele, vychovatele, či dětské knihovnice).

Do přímé podpory se řadí realizace dopoledních vzdělávacích programů pro školní kolektivy, jíž se věnují všichni zaměstnanci Knihovny pro děti a mládež, pod níž Centrum v rámci knihovny spadá. Při tvorbě nabídky programů pro školy je dbáno zejména na to, aby byla zohledněna aktuální témata, jež v současnosti oslovují děti, a aby úprava programové nabídky respektovala nastavení dle rámcových vzdělávacích programů pro příslušný typ školy – toto rozšíření, kdy je krom názvu a krátké anotace přidávána ke každému programu i informace, jaké klíčové kompetence, vzdělávací oblasti a průřezová témata program rozvíjí či doplňuje, je vhodné pro lepší orientaci učitelů, kteří již od objednání lekce vědí, zda jim program zapadne do vzdělávacího programu dané třídy. Dále se jedná o odpolední programy pro veřejnost, kam patří nejruznější autorská čtení, tematické výstavy, soutěže pro děti či čtenářský klub. V neposlední řadě je třeba zmínit, že krom těchto pořadů a programů se knihovna a s ní i Centrum pravidelně zapojuje i do celoměstských či celostátních aktivit a festivalů, jako jsou např. Family Fest, Noc s Andersenem, Festival vědy, Ghetto Fest, Den dětí aj.

Do nepřímé podpory pak spadají aktivity, jež jsou určeny odborně i laické veřejnosti. V prvé řadě je třeba zmínit vzdělávací a metodickou činnost Centra. Sem spadají například semináře dalšího profesního vzdělávání. V roce 2021 jsou připravovány celkem 3 semináře: 11. a 12. června 2021 proběhne seminář zaměřený na vzdělávání dětí. 16. června 2021 se koná seminář s názvem Pojďte, děti, budeme číst s porozuměním. Posledním seminářem letošního roku pak bude

již tradiční seminář Chceme dětem číst 13 aneb Fenomény současné literatury pro děti a mládež. V loňském roce sehrála velkou roli při organizaci těchto seminářů pandemie koronaviru, jež zapříčinila potřebu adaptovat tyto aktivity do online prostředí – semináře tudíž proběhly formou webinářů, což s nadšením kvitovali zejména knihovníci ze vzdálenějších míst, kteří se tak mohli z pohodlí svých domovských knihoven či přímo domovů do probíhajících webinářů zapojit. V letošním roce doufáme, že semináře bude možné uskutečnit v klasickém provedení, ale vyžadají-li si to opatření, je počítáno opět i s online variantou, která se zdá být velmi efektivní.

Další vzdělávací a metodickou aktivitou je spolupráce s různými vzdělávacími institucemi a školami a přednášková činnost. V ní jsou cílovou skupinou učitelé z praxe a studenti pedagogiky či knihovnictví, kteří pravidelně docházejí do knihovny na přednášky připravené na míru jejich potřebám – nejčastějšími tématy jsou aktuální trendy v literatuře pro děti a mládež (zde ještě specificky dle toho, zda se jedná o pedagogii z MŠ, 1. či 2. stupně ZŠ, SŠ nebo sociální pedagogii), práce s dětským čtenářem, aktivity na podporu čtení, dílny čtení aj.

Další aktivitou je provozování Databanky vzdělávacích knihovnických programů – zjednodušeně řečeno se jedná o úložiště metodik k programům pro různé cílové skupiny, jejichž autory jsou knihovníci napříč Českou republikou. V současné době je Databanka v revizi a probíhají rozsáhlé úpravy, které mají za cíl doladit a vylepšit toto prostředí k naprosté spokojenosti uživatelů.

V roce 2015 vydalo Centrum první číslo elektronického časopisu *Impulsy*. Tento časopis se snaží pokrýt bílé místo v oblasti periodik zaměřených na oblast dětského čtenářství a dětské literatury. Vychází každé dva měsíce, tedy 5x ročně, s výjimkou letních prázdnin a zaměřuje se ve svém obsahu na aktuální fenomény dětského knihovnictví a trendy v dětské literatuře a snaží se přinášet nové a zajímavé pohledy

na problematiku práce s dětským a dospívajícím čtenářem.

V neposlední řadě se pak Centrum účastní práce na různých projektech (např. projektu Ruku v ruce, Lekotéka a dalších).

Velké projekty

Centrum dětského čtenářství se zapojuje dlouhodobě i do větších projektů souvisejících s dětským čtenářstvím a jeho podporou, které jsou v knihovně realizovány, popř. jež vznikly přímo pod hlavičkou Centra.

V KJM v Brně již v roce 2003 vznikl unikátní projekt Poprvé do školy – Poprvé do knihovny, který se zaměřoval na žáky prvních tříd a kladl si za cíl podporovat počátky čtenářství u nastupujících prvňáčků. Tento velký projekt doplňuje dílčí projekt Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka. Děti se pak zapojují do aktivity vzniklé na míru této akci, a to do Šňůrky plné písmenek. Vše začíná v Týdnu knihoven pasováním dětí na rytíře knih a čtenáře knihovny, dále pokračuje možností zúčastnit se lekce Lovci informací: Knihovnická abeceda, kde se děti dozvídají hravou formou, co to je knihovna a jak vlastně funguje. Během ledna až května následují návštěvy Královny knih ve školách, kde děti spolu s Královnou plní různé čtenářské úkoly, a vše je zakončeno v červnu slavností Klíčování, kdy jsou dětem po splnění všech úkolů a prokázání čtenářských dovedností předány klíče od království knih a knížky pro prvňáčka.

V rámci celospolečenského života v Brně se knihovna realizuje také jako bezbariérová instituce. Je zde cíleno na to, aby aktivity byly co nejvíce bezbariérové a mohl se jich účastnit opravdu kdokoliv a zrovna tak aby prostředí bylo vyhovující pro každého, včetně lidí s handicapem. Z velkých projektů v tomto směru, jež souvisely i s dětským čtenářstvím, je určitě nutné zmínit projekt Ruku v ruce (realizován 2010–2012, udržitelnost do 2017), jež podporoval děti s různými typy handicapů a děti ze sociálně znevýhodněného prostředí – cílem bylo

zajištění překlenutí informačních bariér. Ve spolupráci s Divadelní fakultou JAMU v Brně vznikl a byl realizován cyklus integračních programů pro neslyšící děti. Na tyto akce docházel tlumočnický do českého znakového jazyka, byly nahrávány videopozvánky, jež byly tlumočeny v českém znakovém jazyce, a docházelo při nich k integraci dětí s tímto handicapem mezi děti ze zdravé populace. Dále zde existuje projekt Lekotéka (funguje od r. 2013), což je projekt zacílený na poskytování didaktických her a pomůcek pro širokou veřejnost.

Seminář CDČ – beseda se spisovatelkou Petrou Štarkovou

Projekt roku 2016 – Od hraní ke čtení aneb Malí a ještě menší v knihovně – byl zaměřen na rodiče s malými dětmi. Aktivity byly rozčleněny na dvě části – první část cílila na rodiče, proto vznikl Klub maminek, což bylo setkávání rodičů dětí do 3 let na mateřské dovolené. Jeho obsahem bylo naplňování potřeby seberealizace, pořádány proto byly různé přednášky se zajímavými hosty z řad pediatrů, psychologů, nutričních poradců a dalších. Druhá část aktivit tohoto projektu směřovala přímo na děti a jednalo se o program Dobrodružství opičky Rozárky, kde byl vždy v rámci literárně-pohybové a výtvarné dílny připraven tematický program pro děti od dvou do pěti let a kde rodiče byli jen pomocníky na cestě dětí za splněním připravených úkolů.

V roce 2017 byl připraven projekt Knihovna spojuje aneb Mezigenerační a klubová činnost v KJM. Tento projekt si kladl za cíl podporovat sdílení vzájemné radosti ze společných aktivit nejružnějších generací. V rámci mezigenerační podpory proběhlo několik autorských čtení z děl autorů knih pro děti a mládež, mezi nimiž nechyběla jména jako Pavel Čech, Eva Papoušková, Michaela Fišarová či Petra Dvořáková, což jsou spisovatelé oblíbení u malých dětí i dospělých. V rámci klubové činnosti byl spuštěn první ročník Čtenářského klubu pro děti. Původně byl klub určen dětem od 8 do 12 let, nyní do něj docházejí děti od 9 do 13 let. Náplň klubových setkání má jednotné schéma, ale různorodý obsah. Na začátku si děti představují přečtené knihy za uplynulé období, následuje hravá část, kdy se pracuje s konkrétním titulem či žánrem, a následuje dílna čtení. Součástí klubové činnosti jsou také exkurze do míst, kde se taktéž pracuje s texty, jen trochu jiným způsobem. Děti tak doposud navštívily např. Český rozhlas, Českou televizi či nakladatelství Host.

Čtenářský klub – téma komiksy

V současné době probíhá již třetím rokem (2018–2021) projekt Učíme se příběhem, do něž je Centrum rovněž zapojeno. Jedná se o projekt celostátní, jehož zadavatelem je Nová škola, o. p. s. Smyslem projektu je poukázat na možnosti propojení formálního a neformálního vzdělávání. V jeho rámci tak vznikají lekce vedené knihovníkem a učitelem, jež se snaží poukázat na možnosti tohoto propojení, dále možnosti práce s knižními příběhy novým, neotřelým způsobem, k čemuž jsou využívány prvky a poznatky z naratologie.

V rámci mezinárodní spolupráce se knihovna stala partnerem a českým koordinátorem projektu Záložka do knihy spojuje školy, jež organizuje společně se Slovenskou pedagogickou knihovnicou v Bratislavě. V roce 2021 proběhne již 12. ročník tohoto projektu. Jeho smyslem je podpora čtenářství v českých a slovenských dětech prostřednictvím navázání partnerství a výměny záložek do knih vyrobených žáky.

V předcházejících řádcích nebyla zmíněna řada dalších aktivit, jež pod Centrum také spadají (např. Bookstart aj.) a které jsou neméně důležité. Aktivity Centra jsou rozsáhlé a různorodé, přesto však není vhodné usínat tzv. na vavřínech. Naopak je třeba stále obracet svou pozornost k tomu, co aktuálně vzbuzuje pozornost jak u malých čtenářů, tak u dospělých, kteří s nimi pracují. Smyslem činnosti Centra dětského čtenářství vždy bylo, je a bude podporovat čtenářské návyky od útlého věku a rozvíjet tuto součást lidského života. Největším přáním pak je vychovat nejednu čtenářskou generaci, která bude mít v sobě hluboko zažitě, že čtenářství je velká výsada a je třeba je pěstovat a utužovat i v pozdějším věku, protože číst je krásné a potřebné a pomáhá to v dalším životě.

Kontakt na autorku: cdc@kjm.cz
Webové stránky: www.kjm.cz

Knihy trochu jinak – jiný pohled na povinnou literaturu

Petra Čiháková

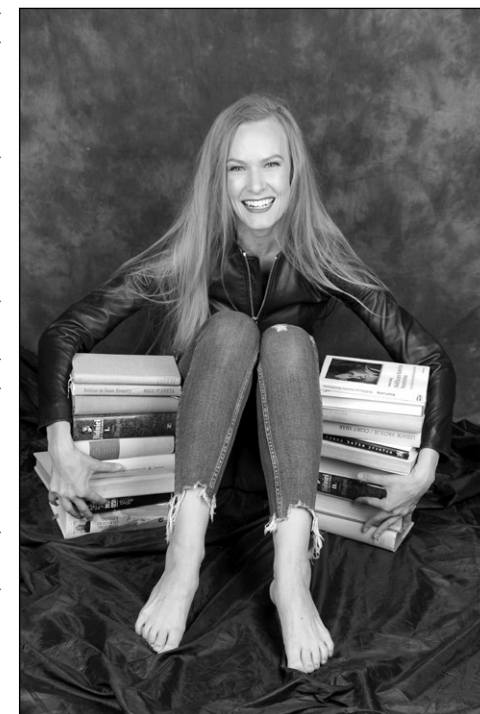
Jmenuji se Petra a na webových stránkách www.knihytrouchujinak.cz se snažím zpracovat kompletní povinnou literaturu středních škol. Nejsem odborníkem na knihy, ale jsem jejich milovníkem.

Ke každé knize ze seznamu, kterou přečtu, následně vytvořím tři videa. V prvním interpretuji daný titul a následně mluvím o autorově životě. Ve druhém videu je profesionálním spikrem formou příběhu namluven obsah knihy. V tomto videu se snažím udržet autorův literární styl, žánr i jazyk, abychom dílo maximálně přiblížili. Zároveň jsou zde odhaleny autorské práce našich předních umělců a známých osobností. Ti touto cestou ukazují, že se dají motivy klasických knih použít k vlastní tvorbě i dnes, a to napříč obory. K projektu se připojilo a tím jej podpořilo již mnoho osobností, kterým jsem za to velmi vděčná. Patří mezi ně například Gabriela Koukalová, Jakub Ludvík, Ivana Jirešová, Nela Boudová, Kaira, Lucie Šilhánová, Petr Urban, Petr Kolář, Filip Renč, Olga Lounová, Tomáš Verner, Ondřej Slanina a další. Ve třetím videu shrnuji desatero nejzásadnějších informací o dané knize. Všechna videa jsou spíše autentická než akademická, i přesto však na všech úzce spolupracuji s literárními odborníky či učiteli, aby měla odbornou a vypovídací hodnotu.

Studenti samozřejmě mohou použít videa pro tvorbu svých čtenářských deníků, není to však hlavní podstatou projektu.

Pokud je někdo ambiciózní, přičemž to nemusí být pouze student, a chce zkusit udělat „díru do světa“, pak tou nejjednodušší cestou, jak to udělat, je vzít něco, co už v minulosti svět dobylo. A to jsou právě knihy ze seznamu doporučené, resp. povinné literatury. Hluboké myšlenky ukryté mezi řádky, motivy, ale i samotné konstrukce,

se kterými jejich autoři pracovali, to v nás vyvolává při čtení emoce. Pokud se někomu podaří je spojit s nějakou zálibou nebo profesí, které se aktuálně věnuje, může vzniknout super autorské dílo. Jako například když Taylor Swift napsala píseň s názvem Love Story, v které jsou hlavními hrdiny Romeo a Julie. Není v ní nic nového, ale na youtube má téměř 600 milionů zhlédnutí.

Petra Čiháková, foto Jakub Ludvík

Seznam povinné literatury středních škol čítá cca 200 knih. Po jejich zpracování bych ráda navázala zpracováním řeckých mýtů, Bible a nejstarší filozofie. I z toho důvodu bych byla ráda, kdyby se do projektu zapojili další odborníci, a to

hlavně z řad knihovníků, protože právě v knihovnách a jejich fondech se dají najít ty největší poklady. Myslím si, že je pro mladou generaci

Nela Boudová, foto Jakub Ludvík

Ilustrace Gábiny Koukalové – Smrt krásných srnců

zajímavější backstage jak autorů, tak i zpracování knih než to, jaká studia ten či onen autor absolvoval, kolik měl sourozenců či jaké profese se věnovali jeho rodiče. V tomto je náš školský systém zastaralý a pro studenty je četba klasických knih i tím demotivující. Pravda ale je, že jsou klasické knihy skvělé, a možná by se kde který student s rebelujícími autory, mnohdy držiteli Nobelovy ceny, v některých vlastnostech i ztotožnil.

Dnes, téměř rok po spuštění projektu KTJ, tvořím tým společně se studenty Smíchovské střední průmyslové školy (SSPŠ), za což jsem vděčná panu řediteli Ing. Radko Sáblíkovi, a to nejen proto, že vložil důvěru ve mě, ale hlavně za to, že ji vkládá ve své studenty.

Jsem také vděčná mnoha knihovnám za sdílení projektu a skvělé nápady, jako jsou například obsahy formou krátkých komiksů či rapu. Za možnost nafotit všechny tituly knih v Národní knihovně, za záštitu hl. města či za možnost prezentovat projekt *Knihy trochu jinak* ve vašem zpravodaji. Děkuji.

Budu ráda, když videa pomohou studentům s jejich povinnou četbou. A nejraději budu, když se mi podaří skrze videa kohokoliv motivovat k přečtení některé z knih, nebo dokonce k vytvoření vlastního autorského díla na její motivy.

Kontakt na autorku: petra@knihytrochujinak.cz
Web: <https://www.knihytrochujinak.cz>
IG @knihytrochujinak

Čtení v knihovnách z pohledu autorského zákona

Soňa Dresslerová

Čtení knihy nebo jiného autorského díla na veřejnosti, například při různých vzdělávacích a kulturních akcích pořádaných knihovnami, je užitím autorského díla ve smyslu autorského

zákona č. 121/2000 Sb.

Pro toto čtení musí mít knihovna uzavřenu licenční smlouvu opravňující užití autorského díla, je-li autorsky chráněno (70 let od smrti autora; jde-li o dílo přeložené, i 70 let od smrti překladatele).

U veřejných čtení pořádaných pro veřejnost, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, za knihovny evidované dle knihovního zákona tuto smlouvu uzavírá Národní knihovna (hromadná licenční smlouva na veřejná čtení v knihovnách) a takovýmito knihovnám tak nevzniká povinnost uzavírat smlouvu, pouze jsou povinny řádně ohlásit takovéto čtení do 10 dnů po jeho uskutečnění prostřednictvím formuláře přístupného na stránkách Národní knihovny nebo vyplněním tištěného formuláře, který se zasílá na adresu DILIA¹⁾. Veškeré informace o veřejném čtení i formuláře pro hlášení jsou na webové stránce http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/verCteni06.htm.

Knihovny neregistrované musí u děl autorsky chráněných samy řešit před provedením čtení uzavření licenční smlouvy s nositeli autorských práv (autorem, překladatelem či jejich dědici). Toto samozřejmě neplatí, pokud čtení provádí přímo autor knihy.

Pokud by však kterákoliv knihovna chtěla pořádat veřejné čtení, při kterém bude vybíráno vstupné (tj. bude dosaženo přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu), nevztahuje se na toto čtení výše uvedená hromadná licenční smlouva uzavřená Národní knihovnou, proto si knihovna musí sjednat licenci na toto čtení přímo s autorem nebo agenturou DILIA.

Za veřejné čtení v knihovně však není považováno čtení, které se uskuteční v rámci spolupráce se školami jako součást vyučování ve smyslu § 31 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb.;

tato společná akce se školou musí být pojata skutečně jako součást vyučování a být určena pouze žákům. Stejně tak za veřejné čtení není považováno čtení výhradně zdravotně postiženým osobám. Na takováto čtení se nevztahují výše uvedené povinnosti.

Online veřejné čtení

U této formy čtení se nejedná o klasické veřejné čtení jako čtení v knihovnách, které je ošetřeno hromadnou smlouvou Národní knihovny (viz výše), ale jedná se dle autorského zákona o zveřejnění záznamu prostřednictvím internetu, a tedy jedná se o sdělování veřejnosti, ke kterému musí být dán souhlas autora u děl chráněných autorským právem. Proto je online možné číst jen vlastní díla nebo díla autorů, od jejichž smrti uplynulo 70 let (u přeloženého díla i 70 let od smrti překladatele); díla autorsky chráněná je možné online číst pouze v případě, že k tomuto online čtení dal písemně souhlas autor (u děl přeložených i překladatel).²⁾

Online čtení knih čtenáři

Čtenáři sami pak mohou číst online pouze knihy z fondů knihoven, které tyto knihovny zveřejnily.

Mohou např. využít digitální knihovny Kramerius (díla s volnými autorskými právy) nebo Národní digitální knihovnu (díla, která již nelze na trhu volně sehnat a jsou k dispozici digitalizací a díky licenční smlouvě s autorskými ochrannými svazy) nebo portál knihovny.cz.

Kontakt na autorku: Sona.Dresslerova@mzk.cz

¹⁾ DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura – „veřejná čtení“, Krátkého 143/1, 190 03 Praha 9.

²⁾ Tato část článku vychází ze sdělení PhDr. Víta Richtera, generálního ředitele Národní knihovny, z 30. 3. 2020 na skip.konference.cz.

Dobré prostory se knihovně vyplatí

Eva Semrádová

Moderní pojetí knihovny je založeno na dobře koncipovaném a vybaveném fyzickém prostoru pro četbu, kulturu a vzdělávání a na elektronických službách dostupných přes webové stránky. V minulém čísle jsme ukončili samostatnou rubriku Webové stránky knihoven, abychom se od tohoto čísla zpravodaje mohli zaměřit kromě virtuálních prostorů i na ty fyzické, které dělají z knihoven moderní a vyhledávané místo. Dobré prostory vám chceme v nové rubrice přibližovat zejména prostřednictvím příkladů z praxe, které budeme vyhledávat i v okolních krajích. Začínáme pohledem do interiérů vesnických knihoven, které v nedávné době prošly rekonstrukcí a většinou už stihly ve své obci ukázat, že investice do nového vybavení byla přínosná. Za příklady jsme se vydali k sousedům do Libereckého kraje.

V poslední době se problematice výstavby a vybavení knihoven věnuje řada odborných textů, počínaje Koncepcí rozvoje knihoven v České republice s výhledem do roku 2030¹⁾ až po nové příručky s konkrétním popisem postupů při stavbách knihoven. Nejvíce informací a odkazů k dané problematice je soustředěno na webové stránce:

- <https://mcvrk.mzk.cz/> Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven při Moravské zemské knihovně v Brně. Na uvedené adrese je mnoho materiálů ke stažení, obrazová dokumentace zdařilých rekonstrukcí, rady k financování a odkazy na architektky a dodavatele interiérů. Informace jsou aktuální a stále doplňované, je možné si objednat odběr newsletteru, který pro knihovníky Metodické centrum vydává. K popularizaci tématu stavby a vybavení knihoven

směřují články, které Metodické centrum publikuje v knihovnických časopisech:

- **Interiéry knihoven**

Cyklus článků Lenky Dostálové v knihovnickém časopise Duha z roku 2020,²⁾ který se věnuje formulaci uživatelských potřeb, prostředí knihoven a charakteristice jednotlivých knihovnických prostorů a typů mobiliáře.

Pro zájemce o zlepšování knihovnických prostor jsou určeny nové metodiky a příručky:

- **Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven³⁾**

Metodika s osvědčením Ministerstva kultury, která předkládá doporučené postupy a parametry pro optimální průběh rekonstrukce v knihovnách zřizovaných anebo provozovaných obcemi do 40 tis. obyvatel. Východiskem je definování funkcí současné knihovny a typologie prostor, další kapitoly popisují jednotlivé kroky rekonstrukce od formulace záměru až po architektonickou soutěž či výběrová řízení a realizaci projektu.

- **Knihovna v obci⁴⁾**

Příručka obsahuje základní soubor informací pro zastupitele obcí a měst, ale i pro projektanty a pracovníky kulturních a vzdělávacích institucí, kteří se chtějí zabývat rozvojem knihovny ve své obci. Příručka upozorňuje na legislativní dokumenty, metodiky a koncepce související s činností knihoven, ale také se ptá: Vyplatí se knihovna v obci? Co nabízí dobrá knihovna? Vědí vaši občané, kde je knihovna a co dělá? Významnou součástí příručky jsou kapitoly o dotačních programech na podporu knihoven a o spolupráci knihoven s dalšími partnery, což jsou například

¹⁾ Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace>

²⁾ Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/>

³⁾ DOSTÁLOVÁ, Lenka a Monika KRATOCHVÍLOVÁ. Metodický pokyn pro postupy rekonstrukce knihoven [online]. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně. 2020. Dostupné z: <http://invenio.nusl.cz/record/432048>

⁴⁾ Knihovna v obci : příručka pro starosty a zastupitele / Marie Šedá, Lenka Dostálová, Vít Richter. – 1. vydání. – Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. – ISBN 978-80-7050-730-8 (online ; pdf). Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/knihovna-v-obci_prirucka-pro-starosty.pdf

Místní akční skupiny, Spolek pro obnovu venkova ČR nebo Národní síť zdravých měst.

Příručka **Knihovna v obci** byla začátkem roku 2021 adresována na obecní úřady. Knihovníci či metodici mohou na ni odkazovat a dále s ní pracovat, pokud chtějí rozšiřovat povědomost o knihovně a jejích prostorových potřebách u zřizovatelů knihoven i veřejnosti. Zájem o modernizaci prostor knihovny mnohdy závisí na informovanosti a cíleně vedeném dialogu o kulturních a vzdělávacích potřebách obce, do kterého se **na principu participace** zapojí všechny zúčastněné strany –

knihovníci, zřizovatelé, uživatelé knihovny, veřejnost, spolupracující instituce i odborní konzultanti (architekti či interiéroví designéři a metodici knihoven). Inovativní řešení fyzických i virtuálních knihovnických prostorů, které vychází z potřeb místní komunity a využívá znalosti odborníků, nemusí být nedostupné a vždy se vyplatí, protože posouvá knihovnu do role kulturního centra obce. Připravovat takové projekty je náročné, ale může to být v současné covidové době povzbuzení a smysluplný cíl.

Kontakt na autorku: eva.semradova@svkhk.cz

Barevná knihovna v Bílé a další knihovny v Libereckém kraji

Michaela Staňková

O tom, že svět není jen černobílý, se může přesvědčit v nově zrekonstruované knihovně v obci Bílá u Českého Dubu, která byla slavnostně otevřena v červenci roku 2020. V Libereckém kraji se ale nachází i mnoho jiných nově upravených či zrekonstruovaných knihoven, které bychom vám v následujícím článku rádi představili.

Liberecko

Obecní knihovna Bílá

Počet obyvatel obce: 975

Zřizovatel knihovny: obec Bílá

Pověřená knihovna: Krajská vědecká knihovna v Liberci

Knihovna má 3 pobočky v obcích: Vlčetín, Petrášovice a Hradčany

Knihovnice: Klára Bínová

Velikost fondu knihovny mimo pobočky: 2 929 sv.

Počet hodin pro veřejnost týdně: 9 hodin

Plocha knihovny včetně poboček: 167 m²

Počet studijních míst včetně poboček: 36

Web: <https://www.bila.knihovna.cz/o-nas/>

Před rekonstrukcí

Vstup do knihovny po rekonstrukci

PROSTORY A VYBAVENÍ KNIHOVEN

Hlavní prostor se společným stolem. Regály na knihy mají v dolní části tabule, kde je možné umístit upoutávky na novinky a bestsellery.

Do interiéru byla vložena dřevěná konstrukce, která tvoří patro pro děti.

Obecní knihovna v Bílé slaví v letošním roce neuvěřitelných 100 let. Původní řešení a inventář knihovny byly ale již značně zastaralé a nebylo kam se dál rozvíjet. Když v lednu roku 2019 knihovnu přebírala nová knihovnice Klára Bínová, bylo jí zřejmé, že knihovna má velký potenciál. Čtenářům se ale stávající prostředí příliš nelíbilo, zejména pro děti chyběl jakýkoliv prostor pro rozvíjení jejich fantazie. Na podzim roku 2019 vznikla tedy díky iniciativě knihovnice snaha zrekonstruovat místní knihovnu. Koncepce a vedení realizace se ujala mladá designérka Martina Vávrová z ateliéru Cirkumo z Turnova, která navrhla neotřelé řešení, myslící

na velké i malé čtenáře. Díky výmluvným vizualizacím si vedení obce dokázalo dokonale představit možnou podobu nové knihovny a dalo zelenou rekonstrukci, která započala v obtížných časech „korony“. Celý projekt byl financován z rozpočtu obce.

Nyní mají děti svůj koutek v patře, kde díky vysokému stropu vznikla dřevěná konstrukce, a tam si mohou v klidu číst a prohlížet dětské knihy a časopisy. Rodiče tak dostanou svůj vlastní prostor pro výběr knih ve spodním patře knihovny. V knihovně je nyní již přes 60 aktivních čtenářů a zájem o registraci je vidět i z okolních vesnic. Registrují se také rodiče s malými dětmi, a dokonce přichází i několik čtenářů mužů. Některé menší knihovny mají v létě zavřeno pro nedostatek zájemců, knihovna v Bílé je otevřena celé léto, pouze je mírně poupravena výpůjční doba a čtenáři chodí za jakéhokoliv počasí. Zejména díky rozmanitosti výměnného fondu je v knihovně stále z čeho vybírat a každý si najde to své oblíbené. Čtenáři si chválí, že je v knihovně velký výběr, a to nejen v dětské literatuře a beletrii, ale i v naučné literatuře.

Z malé knihovny se stala během půl roku Bibliotéka Bílá, která se může pochlubit i skromnou vizuální identitou. Otevřeno je každou středu od čtyř do sedmi hodin. Přijďte se sami podívat, jak se rekonstrukce povedla!

Obecní knihovna Bílý Potok

Počet obyvatel obce: 694
Zřizovatel knihovny: obec Bílý Potok
Pověřená knihovna: Krajská vědecká knihovna v Liberci
Knihovnice: Libuše Cudráková
Velikost fondu knihovny: 3 198 sv.
Počet hodin pro veřejnost týdně: 8 hodin
Plocha knihovny: 35 m²
Počet studijních míst: 10
Web: <https://bilypotok.knihovna.cz/>

Nová koncepce knihovny v Bílém Potoce byla řešena s pravidelnými návštěvníky. Shodli se na

PROSTORY A VYBAVENÍ KNIHOVEN

tom, že by bylo potřeba knihovnu provzdušnit, vytvořit příjemné prostředí pro čtenáře. Místní nábytkářská firma HOLZTECHNIK WEISSBACH, s. r. o., zpracovala 3D návrh na nový vzhled knihovny a provedení se všem zalíbilo a splňovalo zadání. Vznikl tím úplně nový, moderní prostor, kde se čtenáři dobře cítí. Nově v prostoru vzniklo místo k sezení pro 10 lidí i malý koutek pro děti, který je vybaven relaxačními doplňky k příjemnému trávení volného času v knihovně. Dnes se v knihovně nejen půjčují knihy, využívá internetové připojení či notebooky, konají přednášky, ale pořádají se zde i různé schůzky, třeba turistického oddílu, zastupitelstva, doučovací kroužek, místo se též využívá, když je potřeba něco vyrobit nebo připravit.

Společenský prostor knihovny

Aby bylo v upravené knihovně získáno místo, muselo dojít k velkému vyřazení knih. Knihovnice vyřazovala zejména knihy, které po dobu, kdy do knihovny nastoupila, nebyly půjčovány (v knihovně působí již osm let). Zdůrazňuje to nutnost vyřazovat průběžně a nebát se toho.

Realizace byla plánována na rok 2020 – nouzový stav byl proto využit na rekonstrukci knihovny. Zdrojem financování byla obec, tedy zřizovatel knihovny. Částka 100 000 Kč byla využita nejen na nábytek, ale také na doplňky – sedací pytle, židle, závěsy, garnýže a notebooky. Darem knihovna obdržela jeden sedací pytel, hodiny a kobereček. Nábytek byl zhotoven se zvýhodněnou cenou.

Výsledek – knihovnice vřele doporučuje

nedělat z knihoven archivy bez možnosti prostoru pro čtenáře i nečtenáře. Naopak touto změnou se zvýšil počet dětí navštěvujících knihovnu i přesto, že si nepůjčují knihy. Děti se nebojí a přijdou si posedět, namalovat do knihovny obrázky. Je potěšující, když přes prázdniny nebo svátky si knihy půjčují i lidé, kteří zde mají chaty. Knihovna jistě ožila. Ano, už tu není takový klid, ale čím byla knihovna bez lidí? Opravdu se stává místem setkávání pro všechny generace, o to víc je tato práce pak zábavná a naplňující.

Semilsko

Místní lidová knihovna Libštát

Počet obyvatel obce: 956
Zřizovatel knihovny: městys Libštát
Pověřená knihovna: Městská knihovna Semily
Knihovnice: Anežka Plířová
Velikost fondu knihovny: 3 663 sv.
Počet hodin pro veřejnost týdně: 2 hodiny
Plocha knihovny: 57 m²
Počet studijních míst: 2
Web – facebook:
<https://www.facebook.com/KnihovnaLibstat/>

knihovna Libštát

Knihovna v Libštátě má své logo

Oba příklady ze Semilsku ukazují, jak málo stačí k zútulnění a oživení prostor knihovny. V posledních letech prošlo rekonstrukcí více knihoven v okrese Semily, a to díky aktivnímu přístupu knihovníků a především zřizovatelů, kteří rekonstrukce financují z rozpočtu obce. Vymalování prostor a nové rozvržení nízkorozpočtových regálů z běžné produkce dle potřeb knihovnice v mnoha případech nahradilo složitý projekt a jednání s architektem. Současná praxe na Semilsku ukazuje, že svépomocí a díky ochotě místních firem, na kterou však nelze nyní spoléhat, jsou zřizovatelé, a především knihovníci schopni naplnit koncepci rozvoje knihoven jakožto komunitních center obcí na úrovni. Z pohledu pověřené knihovny chybí vhodný dotační program pro pořízení mobiliáře knihovny, který by částečně motivoval zřizovatele k investici do obecní knihovny.

V městyse Libštát žije 956 obyvatel, do knihovny dochází 112 registrovaných čtenářů. Knihovna sídlí v budově radnice. Ke znovuotevření prostor knihovny po rekonstrukci došlo už před čtyřmi lety, 6. května 2016. Rekonstrukce probíhala zejména svépomocí, za přispění místních řemeslníků i ochotných občanů, firma Reno Jilemnice pokládala podlahy. Prostor knihovny dostal 29 nových regálů, které vyrobil místní truhlář, a nová světlá. Rekonstrukci financoval zřizovatel. V roce 2020 došlo k personální změně na postu knihovnice, která se pozitivně odrazila v uspořádání knihovny. Nové rozestavení regálů knihovnu opticky zvětšilo a rozjasnilo. Vytvoření klidových zón a prostoru pro hraní s umístěním darovaných hraček a stolu pro malé návštěvníky zatraktivnilo prostředí knihovny nové cílové skupině – rodičům s dětmi. Během roku 2020 bylo třeba zrevidovat fond. Původně byl rozdělený pouze na knihy pro děti a pro dospělé a seřazený abecedně dle autora. Aktuálně jsou svazky přerozděleny i podle žánrů a staré ručně psané štítky se mění za tištěné. Knihovna začala používat počítačový systém Tritius a pokračuje ve vytváření online katalogu.

Městská knihovna Rovensko pod Troskami

Počet obyvatel obce: 1 302

Zřizovatel knihovny: město Rovensko pod Troskami

Pověřená knihovna: Městská knihovna Semily

Knihovnice: Kateřina Matysová

Velikost fondu knihovny: 8 711 sv.

Počet hodin pro veřejnost týdně: 15 hodin

Placha knihovny: 76 m²

Počet studijních míst: 16

Před rekonstrukcí

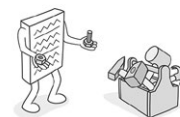
Nový interiér oddělení pro dospělé vznikl v roce 2020

Městská knihovna Rovensko pod Troskami se nachází ve městě s 1300 obyvateli, v ročním výkazu o knihovně za rok 2019 uvádí 131 registrovaných čtenářů. Zřizovatelem knihovny je město Rovensko pod Troskami. Rekonstrukce oddělení pro dospělé proběhla v létě 2019 a podobně jako v Libštátě se na nové podobě knihovny podíleli místní občané a řemeslníci. Vybavení knihovny bylo pořízeno na základě doporučení v obchodním řetězci Ikea. Rekonstrukci taktéž financovalo město Rovensko pod Troskami. Investicí do prostor oddělení pro

dospělé chtěl zřizovatel přivést do knihovny nové čtenáře, což se však zatím pro současné podmínky a opatření proti šíření onemocnění COVID-19 nepodařilo naplnit.

Článek připravila krajská metodička Michaela Staňková ve spolupráci s ředitelkou Městské knihovny Semily Jitkou Šedinovou a knihovnicemi Klárou Bínovou z obce Bílá a Libuší Cudrákovou z obce Bílý Potok.

Kontakt na autorku: stankova@kvkli.cz

Otevřené dílny v knihovnách a hnutí tzv. makerů

Eliška Bartošová

Evropská komise vydala v červenci 2020 dokument s názvem **European Skills Agenda** (2020), ve kterém konstatuje potřebu rozvíjet ve společnosti technické a tzv. transformační dovednosti. Přejít na cirkulární, digitalizovanou, klimaticky neutrální ekonomiku a nasazení umělé inteligence a robotiky vytvoří nové pracovní příležitosti, zatímco jiné budou zanikat. Pro jednotlivce znamená tato proměna nutnost budování dovedností, které zvyšují schopnost orientovat se v životních a profesních změnách a schopnost učit se novým věcem v průběhu celého (nejen) profesního života.

Nové vzdělávací výzvy, které tato společenská proměna přináší, zahrnují zejména rozvoj celoživotního učení a zajištění rovného přístupu k příležitostem ke zvyšování kvalifikace pro všechny, pokrývající všechna území, od velkých měst po venkovské.

Síť knihoven může být cestou, jak technické a transformační dovednosti zpřístupnit lidem, kteří by k nim jinak v místě svého bydliště neměli

přístup, a to včetně sociálně vyloučených a vyloučením ohrožených občanů či regionů, v rámci nabídky neformálního celoživotního učení dostupného všem. V zahraničí zřizování dílen v knihovnách postupně začíná být tématem od roku 2005, od roku 2013 pak vznikají návody, metodiky a publikace, jak je používat k rozvoji svých uživatelů a komunit. V České republice je zřizování otevřených dílen v knihovnách podpořeno dotačním rámcem VISK 3, který umožňuje získat prostředky na nákup technologií (3D tiskárny, šicí stroje, roboti apod.) a má oporu v nové Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2021–2027, která knihovny definuje jako pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury.

V jednotkách knihoven u nás se již dílny, laboratoře, či programovací kroužky začínají objevovat či připravovat. O narůstajícím zájmu knihoven rozšířit svou nabídku tímto směrem svědčí zájem o online seminář „**Makerspace, laboratoře a dílny v knihovnách**“,⁽¹⁾ organizovaný KLSkem 3. 6. 2020, kam se přihlásilo více než 130 účastníků z různých knihoven.⁽²⁾

¹⁾ Záznam semináře naleznete na: <https://sites.google.com/view/makerspace-online-seminar/>

²⁾ O semináři již byla ve zpravodaji zmínka: VYDARENÁ, Jaroslava. Otevřené dílny v knihovnách. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2020, 30(3), 42. ISSN 0862-9366.

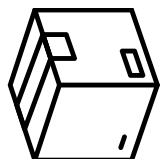
NOVÉ TRENDY

Pokud o zřízení otevřené dílny ve vaší knihovně uvažujete, vězte, že neexistuje univerzální návod, jak postupovat, co nabízet a s kým spolupracovat. Záleží vždycky na místě, jeho kontextu, dostupné nabídce a potřebách, ale také na vašich možnostech a preferencích. Záznam semináře může být dobrým odrazovým můstkem. Ve druhé části, kde sdílely knihovny knihovnám (konkrétně Michal Denár, Creative Hub v Městské knihovně Česká Třebová; Hana Šandová, Půda v Městské knihovně Polička; Jiří Brož, Robin Szaffner, Polytechnická dílna SVKUL; Michal Jokeš, Sousedská dílna DOK16 v MKP; Martin Čadra, Technologický park v Knihovně Trinec a v rámci tzv. tržiště ještě řada dalších), uvidíte, že každá cesta je jiná a všechny dávají smysl.

Rozhodnutí, jak bude vypadat ta vaše, za vás nikdo neudělá, ale se vším ostatním (jak provozovat dílnu, používat stroje, jak jejím

prostřednictvím vzdělávat, podpořit komunitu apod.) vám ochotně poradí a pomohou ti, kdo už nějaký kus cesty ušli. Říkají si makeři, hlásí se k celosvětovému hnutí „Maker Movement“, které zahrnuje velké množství různých skupin lidí od high-tech robotických týmů a geeků přes důmýslné řemeslníky a excelentní vědce až po garážové kutily. Komunita makerů je postavená na sdílení, spolupráci a otevřenosti a schází se typicky na výstavách pro makery, které se nazývají Maker Faire. V roce 2024 bude Česká republika hostit největší konferenci otevřených dílen na světě. Přípravy na ni mimo jiné zahrnují podporu zřizování nových otevřených dílen, a to například i v knihovnách. Podívejte se na web <https://fab2024.cz/>, co se chystá, a přesvědčte se, že i vaše knihovna se může stát součástí celosvětového trendu.

Kontakt na autorku: eliskabartosova@mail.muni.cz

Služba Zásilka – bezkontaktní půjčování v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně

Libuše Pavlicová

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně v listopadu 2020 zavedla novou službu, díky které umožňuje svým čtenářům vypůjčit si tištěnou knihu bez fyzické návštěvy knihovny. Prvotním impulsem pro novou službu bylo uzavření knihovny v době koronavirové pandemie a hledání možností, jak čtenářům jednoduše, ale bezpečně doručit tištěné knihy. Služba však byla navržena tak, aby byla udržitelná a využitelná i za běžného provozu, a knihovna ji chce nabízet trvale. Očekáváme, že ji využijí i čtenáři, kteří se do knihovny z různých důvodů nemohou

dostavit, ale potřebují rychle doručit konkrétní tituly. Například studenti ubytovaní na koleji v jiných městech, senioři na letním pobytu na chalupě či vyřízení pracující s minimem času. V době pandemie pak kdokoliv, kdo se obává kontaktu s více lidmi v prostorách knihovny. Je-li knihovna úplně uzavřena, je služba Zásilka jedinou možnou cestou tištěné knihy k našim čtenářům.

Služba Zásilka spočívá v doručení čtenářem vybraných knih na libovolné výdejní místo Zásilkovny, případně i domů nebo na udanou adresu. Zásilkovna byla jako přepravce vybrána pro svou velmi rozsáhlou síť výdejních míst

NOVÉ TRENDY

otevřených často i o víkendů, jednoduchost prodeje i vyzvednutí zásilky, rychlost a spolehlivost doručení a také pružnost komunikace se zákazníkem. Kromě doručení na výdejní místo, případně na adresu, nabízí také možnost doručení do automatizovaných výdejních boxů (Z-boxy a Alza-boxy), díky čemuž může jít o opravdu zcela bezkontaktní a bezrizikovou cestu knihy ke čtenáři.

veškerá další komunikace o pohybu zásilky probíhá v režii přepravce. Zásilka se vyzvedává na základě hesla doručeného SMS a mailem, čtenáři ji může vyzvednout například i jiný člen rodiny.

Při vyzvednutí doručené zásilky čtenář přepravci zaplatí hotově či kartou dobírku ve výši ceny této služby. Při doručení na výdejní místo jde o 100 Kč, při doručení na adresu 150 Kč. V případě doručení do automatizovaného boxu probíhá platba dobírky buď na vestavěném platebním terminálu, nebo v mobilní aplikaci, není-li box terminálem vybaven. Zásilkovna knihovně týdně fakturuje doručené zásilky a vyúčtovává vybrané dobírky. Cenu služby Zásilka tvoří z naprosté většiny náklady na přepravu účtované Zásilkovnou, včetně řady příplatků (palivový, mýtný, sezonní, za platbu kartou, za výběr dobírky), započteny jsou i náklady na balné a práci knihovníka. Nevyzvednuté zásilky se automaticky vracejí na podací místo. Čtenáři je v takovém případě cena služby zaúčtovávána do jeho konta jako dluh.

Knihovna nabízí tuto službu všem svým registrovaným čtenářům, zásilky doručí kamkoliv v rámci ČR. Registraci nového čtenáře zlínské knihovny je možné díky propojení s autentizační službou mojeID provést kompletně online a registrační poplatek zaplatit ve čtenářském kontě kartou přes platební bránu. Stát se čtenářem naší knihovny a vypůjčit si pomocí bezkontaktní služby Zásilka knihy tak může kdokoliv, aniž by musel knihovnu vůbec fyzicky navštívit. Což je zajímavý a vstřícný prvek pro čtenáře nejenom v době pandemie a zavřených knihoven.

Detailní informace o bezkontaktním půjčování najdete na adrese <https://www.kfbz.cz/zasilka>. Tuto jednoduchou, rychlou a funkční službu čtenáři začali využívat ihned po jejím zavedení a jejich zájem trvá. Knihovna zvažuje integraci objednávek, výběru doručení a platby za službu Zásilka přímo do knihovního systému.

Kontakt na autorku: pavlicova@kfbz.cz

ZÁSILKA

Nová služba pro registrované čtenáře

Půjčme a zašleme Vám až 3 knihy domů
nebo do vybrané pobočky Zásilkovny

Více na kfbz.cz/zasilka

1415 Zlínský kraj zlin.

Čtenář si e-mailem objedná nanejvýš 3 knihy z fondu knihovny, uvede své číslo průkazu, mobilní telefonní číslo a výdejní místo Zásilkovny či adresu, kam má být zásilka doručena. Ověření identity čtenáře stojí na komunikaci výhradně z e-mailu registrovaného v kontě daného čtenáře. Knihovna knihy připraví, zásilku online zaeviduje do systému Zásilkovny a expeduje na podací místo, které je v bezprostřední blízkosti budovy. Čtenáři mailem potvrdí jen podání,

Regionální osobnosti jako marketingový nástroj knihovny

Martina Košanová

Mezi hlavní cíle veřejné knihovny patří informovat uživatele, zveřejňovat a nabízet služby, přesvědčovat je, proč je výhodné navštěvovat právě tuto instituci. Můžeme tedy říci, že se marketingu v knihovnách nevyhne.

Změny posledního roku nutí knihovny přizpůsobit se. Zavádět nové služby a dávat o nich vědět novými způsoby. Teď musíme čtenáře přesvědčit jinými prostředky, například tím, že jim dáme v informaci obsah, který pro ně znamená hodnotu. Musíme ukázat, jak naše služby pozitivně ovlivňují jejich životy. **Instituce, jako jsou knihovny, muzea, galerie, mají obrovskou výhodu – jsou fotografické a na zajímavost, která se dá použít, narazíte v každé místnosti.** Rozmanitost obsahu se netýká jen zpracovávaných témat, ale také jejich poskytování, to znamená, že nestačí zveřejňovat pouze textové příspěvky na webu, ale je potřeba je **obohatit obrázky, videi či zvukovými materiály. Zapojit komplexně do komunikace s veřejností všechny kanály, které má knihovna v současné době k dispozici. A co to vlastně děláme? Odpověď zní: obsahový marketing. A co to vlastně je?**

Obsahový marketing je poměrně novou formou marketingu, která je založena na zveřejňování originálního, poutavého, a především užitečného obsahu. Čtenáře má tento obsah zaujmout a přesvědčit o kvalitě řešení problému, které je mu předloženo. Jedná se o typ tzv. inbound marketingu (navazování vztahu s potenciálními uživateli a budování důvěry ve značku). Nemůžeme také zapominat, že content marketing **znamená neustálou práci, nejde o jednorázovou příležitost**, stejně jako to je i v případě ostatních odvětví marketingu. To znamená, že není řešením jednorázově vytvořit hodnotný obsah ve větším množství a potom čekat na výsledky. Obtížnost je způsobena skutečností, že samotný obsah nepřivede čtenáře do knihovny zítra ani za měsíc. Musíme být trpěliví, kreativní, originální, konzistentní a mnohem víc. Je nutné vytvářet pravidelně kvalitní obsah, který budou uživatelé číst a sdílet, protože bude pro ně nějak užitečný nebo zajímavý. Obsahový marketing by měl primárně **přispět ke zvýšení návštěvnosti** webových stránek, stránek sociálních médií, ke zvýšení počtu odběratelů newsletteru a samozřejmě postupně ke zvýšení počtu uživatelů knihovny. Ale jak?

Až pomine zděšení z toho, jaké profese jsou dnes v knihovnách potřeba, vraťme se ke schopnostem každého správného knihovníka, a to je najít a předat informaci. Kvalitní obsah má každá knihovna. Disponuje fondem a službami. Pro obsahový marketing je ideální vybrat něco, co je čtenářům blízké, co znají a s čím se snadno ztotožní. Neměli bychom zapomínat ani na fakt, že knihovna by měla zůstat garantem pravdivých a ověřených informací (a vždycky trochu vzdělat). Regionální osobnosti se v tomto směru jeví jako ideální materiál ke zpracování.

„*Historie nejsou jen data, místa a války. Jsou to především lidé, kteří zaplňují volný prostor mezi nimi.*“ (Jodi Picoult)

Ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje se snažíme představit význam a fenomén našeho

regionu, jak je reflektován či přímo vytvářen místními osobnostmi, ať už výtvarníky, architektky, spisovatelé, učitelé, vědci, či jinak společensky aktivními obyvateli. Osobnosti následně přiřazujeme k datům výročí jejich narození a vytváříme ve stejném vizuálu cyklus postů pro sociální sítě. Barevnost, použitý font, logo vychází z jednotného vizuálního stylu knihovny. S kalendářem regionálních osobností výborně pracuje Městská knihovna Česká Třebová, která provozuje a vyvíjí ve spolupráci s Městskou knihovnou Ústí nad Orlicí web OsobnostiRegionu.cz. Webové stránky osobnostivalaska.cz spravuje vsetínská knihovna, velmi přehledně má téma zpracované knihovna v České Lípě. Krajská knihovna v Liberci se regionálním osobnostem věnuje na svém youtube kanálu. Není to tedy v knihovnách ojedinělá forma obsahu.

V současné době pracujeme všichni s nástroji, které jsou většinou online. Ačkoli je (zvláště v knihovnictví) lidský element nezastupitelný a pouze papírová kniha voní, nebraňme se virtuálnímu světu zuby nehty. Dovolí nám oslovit mnohem širší skupinu potenciálních uživatelů, sledovat a mapovat jejich potřeby a dává možnost být s nimi v kontaktu i za nuceně zavřenými dveřmi knihoven.

„*Chtěl bych, aby kniha přicházela k lidem nikoli jako profesor se vztyčeným ukazováčkem, nýbrž jako pěkná milénka. A jako s milenkou je*

rozkoš největší, když má dívka prádlo sněhobílé a čerstvým vzduchem vonící, je třeba, aby také kniha, kterou milujeme a jako oko v hlavě strážíme, měla krásný zevnějšek, dýšící poctivostí a vkusem řemeslníka-umělce.“

(Stanislav Kostka Neumann)

Když víme, co čtenáři chtějí, splňme jejich představy. Oblečme jim knihy do čerstvým vzduchem vonícího prádla. Obsahový marketing je na to ideálním prostředkem.

Kontakt na autorku: kosanova.martina@svkpk.cz

Pohádkový kufřík – divadlo kamishibai

Kateřina Hubertová

Osobně jsem se s divadlem kamishibai poprvé potkala při krajské konferenci projektu Bookstart S knížkou do života v Českých Budějovicích v lednu 2020. A byla to pro mne láska na první pohled. Divadlo v akci představila Mgr. Eva Svobodová¹⁾, která se zabývá především předškolní pedagogikou. Nicméně divadlo kamishibai není zábava pouze pro malé děti.

Zapátrala jsem na webu po nějakých dalších informacích a byla jsem poměrně překvapená. Pojem kamishibai třeba vůbec nenajdete na wikipedii.

Nicméně pár informací se mi vypátrat přece jenom podařilo. Divadlo jako takové je vlastně dřevěná dvoukřídlá bednička formátu cca A3, do které se vkládají vysouvací listy s ilustracemi. Jedná se o původní japonskou uměleckou formu předávání příběhů vyprávěním za podpory obrazů prezentovaných ve skřínce. Prvotní informace o kamishibai pocházejí někdy z 9. až 10. století v Japonsku. Novodobá historie tohoto papírovo-dřevěného divadla se vine od poloviny 19. století. V evropských zemích nalezeme jeho obdobu v tzv. kramářských písničkách, které fungovaly na podobném principu. Populární pouliční zábava zpracovávala nejrůznější témata, často

¹⁾ viz <https://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kpe/profil/26.html>

i bulvárního charakteru. Kramářské písně i kamishibai v dalekém Japonsku bavily, vzdělávaly, informovaly skupiny všech obyvatel od dětí po seniory.

Příběh plyne slovem i obrazem. Každé představení je originální, ovlivněné osobou vypravěče i prostředím a fantazií posluchačů. Vzniká tak komplexní zážitek audio i vizuální.

Při pátrání po informacích o kamishibai jsem narazila na velmi pěkný rozhovor v rozhlasu.²⁾ Doporučuji si záznam poslechnout všem z vás, kteří se chcete o kamishibai dozvědět ještě více.

Již při prvním setkání s kamishibai mne napadlo, že je ideální do knihoven. Samozřejmě ho lze použít přímo pomocí příběhů, které jsou k dispozici. Má však daleko větší potenciál. Napadají mne workshopy pro různé věkové skupiny především dětí. Mohlo by se jednat o komplexní projekty třídy od nápadu po realizaci divadelního představení skupině třeba předškoláků. První pracovní dílna by byla na vymyšlení kamishibai příběhu. Tvorba příběhu tak, aby bylo možné rozpracovat ho do jednotlivých obrazů. Následovala by výtvarná stránka a lekce storytellingu. Účastníci takového projektu by si ani nevšimli, co všechno si vyzkoušeli: plánování, tvůrčí psaní, skupinová práce a spolupráce, komunikace, řešení vzniklých problémů, výtvarné zpracování...

a v neposlední řadě rozšíření slovní zásoby a umění vypravěčské v konečném představení. Vám knihovníkům už určitě stejně jako mně vyskakují různé varianty, jak kouzelný kufřík využít. Budu ráda, když něco z nápadů zrealizujete a dáte vědět, jak se vše povedlo. Držím palce novým aktivitám.

Odkazy k tématu, pokud to někoho zaujalo více:

- <https://duha.mzk.cz/clanky/papirove-divadlo-kamishibai>
- https://www.infracz.cz/data_13/soubory/467.pdf
- https://www.infracz.cz/data_13/soubory/466.pdf
- <https://www.facebook.com/pangurovyprivehy/posts/223015244893394/>
- <https://prosolutions.sk/kamisibai-divadlo-ma-svoj-pribeh/>

Kontakt Mgr. Eva Svobodová, esvobod@pf.jc.cz. Info viz <https://petrinum.com/46-pribehy-z-kufriku-a-kufrik-priamo> https://petrinum.com/pribehy-z-kufriku/429-pribehy-z-kufriku-balicek-se-slevou.html

Kontakt na autorku: hubertova@knihovnahk.cz

²⁾ Viz <https://www.mujirozhlas.cz/artcafe/papirove-divadlo-kamishibai-se-pred-dekadami-dostalo-do-evropy-jake-pribehy-vypravi>

Jak jsme si do knihovny pořídili divadélko kamishibai

Jana Žárská

S dětmi v knihovně pracuji moc ráda. Ty nejmenší se většinou nestydí, obratem reagují a člověk na nich hned odhalí, zda není nudný a v jaké míře je srozumitelný. Samozřejmě jsem si za ty roky všimla, že děti je potřeba integrovat do programu ideálně ve formě 2D, a to minimálně! Větší machři samozřejmě zvolí stupeň od 3D výše. Pouhé čtení příběhu či pohádky vydrží a vstřebá totiž jen málokdo, o nás dospělých, rozříkaných rychlým světem a jeho děním, nemluvě. Občas jsem pro menší děti do vyprávění příběhu zapojila

maňásky, barbíny, plyšáky... Bylo to samozřejmě lepší než jen čekat, že celá třída školky nebo děti předškolového věku s maminkami vydrží sedět a tiše poslouchat. U těch nejmenších pak pohádka bohužel někdy skončila v momentě, kdy nejdůležitější posluchač vstal, došel k pódiu a ukořistil hlavního hrdinu. Samozřejmě ho vrátit zpět nechtěl, ani po domluvě maminky či paní učitelky. Vypravěč (tedy já) se tak dostal do slepé uličky a musel příběh nečekaně uzavřít, pokud nechtěl rozvinout větší drama, kdy by vše skončilo pláčem nového bývalého majitele klíčové postavy vyprávěného příběhu (po odebrání ukořistěné postavy a jejího násilného vrácení na scénu). Ti větší by se dali motivovat novou rolí loutkovodiče, ale to je možné až od určitého věku dotyčného, a ještě někdy s nejistým výsledkem.

Na poradě profesionálních knihoven okresu Hradec Králové se probírají vždy různé důležité tabulky, programy, vize, koncepce, projekty, nápady. Stejně jako ty děti, když vidíme něco 2D, hned nás to zaujme víc, to je důkaz jasněho didaktického dopadu. Nadchlo mě právě jednoduché dřevěné divadélko kamishibai, které nám zde představila paní metodička Kateřina Hubertová z Knihovny města Hradce Králové. Abychom správně pochopily (ano, byly jsme tam samé ženy-knihovnice) fungování divadélka kamishibai, zahrála nám rovnou pohádku. A my, maminky, babičky, ženy zkušené životem domácím i knihovnickým, jsme na konci nadšeně zatleskaly a dožadovaly se přidavku: „ještě Perníkovou chaloupku nebo Karkulku!!!“

Divadélko kamishibai má japonský původ. Je to vlastně kufříkové divadlo, obrázek ohraničený dřevěným rámečkem, kdy dvířka kufříku tvoří oponu i stojan. V rámu se mění ilustrace a mohou se přidat i papírové loutky na špejli. Divadélko funguje tak, že otevřete kufřík, ze kterého se stane divadelní jeviště. Postupně vytahujete obrázky, tím měníte scénu a příběh se tak postupně odehrává. Diváci sledují příběh na obrázcích, vypravěč ze zadu vidí zmenšeninu obrázku a může využít ke čtení psaný text příběhu, doplněný otázkami pro publikum: „Báli byste se v lese, kdybyste se ztratili? Pokud ano, čeho byste se báli?“ a podobně.

V české verzi se dá divadélko aktuálně objednat v internetovém obchodě, například zde: <https://www.infracz.cz/pohadkovy-kufrik-samostatny>.

Tato verze obsahuje dřevěný kufřík a ilustrace ve formátu A3 s příběhy Červená Karkulka, Budulínek, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, příběh Noemovy archy a Vánoční příběh. Není sice, pravda, takhle v celku úplně nejlevnější, ale zase je zcela pochopitelné, že výroba i příprava obrázků pohádek a průvodních textů dala autorům velkou práci. Je možné koupit i jen samostatný kufřík a pohádky pořizovat postupně či si herní scénu doplnit vlastními příběhy.

Kufřík jsem zatím s ohledem na současnou možnou situaci využila dvakrát. Jednou pro druhé děti z Masarykovy jubilejní základní školy v Černilově, kdy jsme si přečetli příběh Noemovy archy. Naše knihovna má v dětském oddělení na zdi a ve znaku duhu a ta je v příběhu archy důležitá, tak se nám to hezky tematicky propojilo. Druhá, včetně paní učitelky Jitky, byli ztvárněním příběhu v kamishibai nadšení. Nejvíce mě potěšilo, když jsem se jich zeptala, koho by si vzali s sebou na archu. Jako první je napadli samozřejmě maminky a tatínkové a sourozenci, ale hned vzápětí volali, že prý paní učitelku, aby je měl kdo učit! Tak to je pro paní učitelku velké ocenění její práce!

Podruhé jsme vyzkoušeli divadélko s nejmenšími diváky, s dětmi z černilovského klubu maminek Dvorcek. Jsou to předškolkové děti, mnohé ještě neumějí mluvit, ba pořádně chodit. Někteří jsou v rámci projektu Bookstart našimi nejmenšími čtenáři a návštěvníky, takže je pro ně knihovna známým prostředím. Zkusili jsme spolu kufříkovou pohádku O Budulínkovi. Musela jsem ji hoodně zkrátit a zjednodušit, loutka Budulínka hned zmizela kdesi v publiku ve výši do půl metru nad zemí... ale i když to občas vypadalo, že poslouchají jen maminky, snad tenhle první kontakt s Budulínkem a divadlem v diváčích nějakou stopu zanechal.

Divadlo kamishibai je do knihovny (ale určitě i do školy či domů) skvělou pomůckou a možností, jak se ponořit do příběhu či pohádky. Moc děkujeme za jeho představení, a že tak mohlo doputovat z dalekého Japonska až do východočeského Černilova. Moc se těším na všechny další cesty do pohádek i do dalších příběhů a situací s ním a jeho diváky či herci. Větší děti půjde totiž určitě zapojit do obou rolí.

Kontakt na autorku: knihovna@cernilov.cz

Knihovny a osoby se sluchovým postižením

Michaela Balogová

Přeji všem krásný dobrý den.

Jmenuji se Michaela Balogová a pracuji pro Hradecké centrum pro osoby se sluchovým postižením v Hradci Králové. Dnes jsem si pro vás připravila článek na téma, jak komunikovat s osobami se sluchovým postižením. Hlavním podnětem pro sepsání článku v této době je zkušenost osob se sluchovým postižením s rouškami a jinými ochrannými pomůckami. Na začátek bych vám chtěla říci, že zřejmě mnozí z vás si nikdy neslyšících v knihovně nevíšmli. Není to ovšem proto, že by k vám do knihovny nechodili. To, že je člověk neslyšící, není vidět. Proto se o této skupině lidí tak málo ví.

První věc, kterou bych vám chtěla říci, je, že osob se sluchovým postižením máme několik druhů a každá z těchto skupin má svá specifika. Osoby neslyšící poznáte podle toho, že využívají český znakový jazyk. Osoby nedoslýchavé většinou ovládají český jazyk, ale nejsou nám schopny dokonale rozumět. Osoby ohluchlé jsou osoby, které ztratily sluch během života. Nemusí však jít pouze o seniory. Velká skupina osob se sluchovým postižením využívá kompenzační pomůcky. Ať už jsou to sluchadla, nebo kochleární implantáty, musíme pamatovat, že tyto pomůcky nejsou všemocné a i přes jejich využití je třeba se této skupině přizpůsobit.

Zatímco neslyšícím vyhovuje tlumočník nebo psaný text, nedoslýchavým pomalejší tempo řeči a běžná artikulace, ohluchlé osoby mohou využívat různých systémů komunikace podle toho, který jim vyhovuje a na který jsou zvyklé. Nesmíme zapomínat, že potřeby těchto osob jsou značně rozdílné a je vhodné zvolit ke každému individuální přístup.

V dnešní době mají ovšem tyto osoby nového „nepřítele“, a tím jsou roušky. Víme, že jsou to potřebné ochranné prostředky proti koronaviru, ovšem pro osoby se sluchovým postižením se stávají neproniknutelnou bariérou pro jejich schopnost komunikovat a získávat informace. Všechny osoby se

sluchovým postižením využívají mimiky obličeje pro podporu toho, čemu jsou schopny porozumět. Někteří dokážou odezírat ze rtů. To je ovšem kvůli rouškám nemožné. Co tedy s tím?

V souvislosti s koronavirem by měly být všechny knihovny vybaveny na přepážkách ochranným plexisklem nebo ochrannými štíty. Tyto pomůcky by měly být na vašich pobočkách používány. Víme, že i přesto je nařízena povinnost roušky nosit. Tímto bych vás chtěla poprosit, pokud máte ochranné plexisklo, prosím sundejte si na část rozhovoru s těmito osobami roušku. Pokud plexisklo nemáte a máte štíty, prosím využijte je. Všem tak moc pomůžete a usnadníte život nejen vašim čtenářům, ale i sobě.

Jaká jsou tedy specifika jednotlivých skupin a jak to poznám?

Toto není jednoduchá otázka. Hodně lidí se sluchovým postižením vám nedává, a ani nechce dát znát, že je provází tento handicap. Je ovšem na vás, zda tuto skutečnost odhalíte.

Co tedy dělat, když přijde neslyšící?

Jak už jsme si řekli, neslyšící většinou „hovoří“ jiným jazykem než my, to znamená jazykem znakovým. Jak se s takovým člověkem domluvit? Nejjednodušší pro vás je své sdělení napsat. K tomu se dá využít kus papíru a tužka nebo technologie, jako je telefon nebo počítač.

Další formou je využití online tlumočnicka v mobilních zařízeních, což dnes existuje v různých podobách a od různých firem. Další technikou je odezírání, ovšem je potřeba říci, že ne každý neslyšící tuto techniku ovládá.

Co dělat, pokud přijde nedoslýchavý?

Skupina nedoslýchavých osob má svá specifika, protože záleží na tom, jak velkou ztrátu sluchu mají. Někteří dokážou skvěle mluvit a nemáte šanci poznat, že je to osoba nedoslýchavá. Ovšem v této skupině můžeme nalézt i jedince, kteří jsou na tom stejně jako neslyšící. Pokud vám člověk neporozumí a přeje si větu opakovat, zopakujte celou větu znovu, jen pomaleji a srozumitelněji. Nezvyšujeme však hlas a nepřeháníme artikulaci. Pokud ani tak neporozumí, můžeme zvolit jiná slova nebo to zkusit napsat.

Co dělat, pokud přijde ohluchlý člověk?

Nejčastěji se můžete setkat se seniory. Ovšem může jít i o mladé lidi. Specifikem této skupiny je, že povětšinou dobře ovládají komunikaci v češtině, ovšem hůře rozumějí než člověk slyšící. V těchto případech je vhodné se písemně zeptat, zda chce tato osoba využít psanou formu nebo jestli jí nevadí, že na ni zvednete hlas, abyste byli slyšet.

Pokud osoba se sluchovým postižením využije kompenzační pomůcky, je to opět usnadnění pro vás a limity vzájemné komunikace se posouvají.

Je ovšem třeba vždy mít na paměti, že vše je individuální a minimem, co můžeme udělat, je dodržovat desatero komunikace s osobami se sluchovým postižením autorky Mgr. Věry Strnadové, které si teď představíme. Uvědomte si, že nemusíme sto procentně vyhovět, pouze dbát na zlepšení své komunikační schopnosti a přizpůsobit své prostředí. Přizpůsobit se nic nestojí.

Desatero komunikace s klienty se sluchovým postižením

- 1) Před rozhovorem s člověkem se sluchovým postižením navážeme oční kontakt.** Pokud se na nás nedívá, můžeme jej upozornit lehkým dotekem na paži nebo předloktí, že s ním chceme hovořit. Vzájemný oční kontakt pak udržujeme po celou dobu rozhovoru.
- 2) Každého člověka se sluchovým postižením se zeptáme, zda chce mluvit, odezírat, psát nebo používat znakový jazyk.** Otázku můžeme i napsat.
- 3) Odezírání bez pomoci sluchu není spolehlivá metoda vnímání mluvené řeči, dochází při ní často k omylům.** Úspěšnost odezírání je velmi snížena při fyzické či psychické nepohodě nebo při přítomnosti fyzických překážek (rouška, vlasy přes obličej nebo zakrývání si úst). Odezírající osobě předem řekneme nebo napíšeme téma rozhovoru. Mluvíme obrácení čelem k ní, tvář musí být dobře osvětlena. Dbáme na zřetelnou výslovnost a mluvíme volnějším tempem při zachování přirozeného rytmu řeči. Zdůrazňujeme klíčová slova. V případě potřeby opakujeme sdělení jinými slovy.
- 4) Při rozhovoru s nedoslýchavým člověkem nezvyšujeme hlas a nekřičíme.** Zajistíme vhodné poslechové podmínky bez okolního hluku (např. zavřeme okno, vypneme rádio).
- 5) Doprovází-li člověka se sluchovým postižením tlumočnicka či jiná osoba, vždy oslovujeme přímo člověka, se kterým jednáme, nikoliv jeho doprovod.**
- 6) Člověku se sluchovým postižením předem sdělíme, o čem budeme hovořit, případně jakou spolupráci od něj potřebujeme.**
- 7) Důležité dotazy raději opakujeme**

a neváháme použít písemnou formu. U neslyšících uživatelů znakového jazyka je bezpečnější vyhledat tlumočnicka.

8) **Občas požádáme, aby nám člověk se sluchovým postižením svými slovy sdělil, co nám rozuměl.** Nikdy se neptáme, zda nám rozuměl, ale co nám rozuměl. Ptáme se zásadně vždy po každém důležitém sdělení.

9) **Při neúspěšné komunikaci máme na paměti, že jde o důsledek sluchového postižení.** Proto k takovému člověku přistupujeme se stejným respektem a ohledem na důstojnost jako k člověku bez sluchového postižení. Ne-projevujeme netrpělivost, neomezujeme komunikaci, ale snažíme se najít cesty, jak se navzájem lépe dorozumíváme.

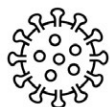
10) **Komunikační preference každé osoby se sluchovým postižením jsou individuální.** Proto je nutno projevit vstřícnost a ochotu

přizpůsobit se dorozumívacím možnostem každého člověka se sluchovým postižením.

Závěrem bych pro vás měla jedno cvičení. Zkuste si vzít špunty do uší a projít si vaši knihovnu. Od vchodu až po přepážku. Zkusíte si tak pocít, jaké to je, navštívit vaše pracoviště z pohledu čtenáře, který neslyší nebo nedoslýchá. Sledujte, co vše vám může jako zaměstnanci uniknout a co by mohlo být překážkou pro komunikaci. Sledujte osvětlení knihovny, pracovního stolu, rozložení věcí v prostoru. Díky tomu si můžete vytvořit alespoň rámcovou představu o tom, jak se dotyční cítí.

Děkuji vám velice za pozornost.

Doplňující informace na: www.hrdeckecentrum.cz
kontakt na autorku: balogova.m@hrdeckecentrum.cz

Možnost ochrany knihovních fondů a pracovníků knihoven v době virové pandemie

Petra Vávrová

Úvod

Odbor ochrany knihovních fondů (OOKF) Národní knihovny České republiky (NK ČR) se nachází v organizační struktuře v sekci Knihovní fondy a služby a zahrnuje tři oddělení. Náplň práce pracovníků odboru ochrany je péče o dobrý fyzický stav knihovních fondů a metodická činnost v této oblasti i pro knihovny v celé České republice. V Odboru ochrany knihovních fondů Národní knihovny České republiky pracuje 21 pracovníků různých profesí – konzervátoři, restaurátoři, mikrobiolog, technologové restaurování, knihari, klimatolog a také více než 70 externích spolupracovníků různých profesí, kteří s námi spolupracují na projektech. Naše knihovní fondy, více než 8 milionů knih, se nacházejí ve třech budovách. V běžné situaci se starají pracovníci OOKF o naše

fondy a jejich dobrý fyzický stav a předcházíme poškození knihovních fondů. Rovněž fungujeme jako metodické a poradenské centrum v oblasti ochrany fondů pro rozsáhlou síť knihoven v České republice. V pandemické situaci bylo potřeba všechny síly koncentrovat na minimalizaci rizika nákazy pracovníků a čtenářů, badatelů.

Aktivity OOKF v době pandemie

Od jara 2020, konkrétně od 16. března 2020, byly naše aktivity zaměřeny na kroky první pomoci v knihovnách během pandemie. Pracovníci knihoven se na nás obraceli s řadou dotazů týkajících se rizik při zacházení s knihami a na aktivitu nového viru. V České republice je více jak 5000 knihoven a dotazů chodily desítky, a to i kolegům z jiných útvárů NK ČR, kteří nám tyto dotazy přeposlali. Dotazy přicházely i ze zahraničí.

Dotazy byly typu:

- Jsou knihy od čtenářů nebezpečné pro personál? Jakým způsobem bezpečně zacházet s knihami po návratu od čtenářů?
- Jak provádět dezinfekci? Jakými prostředky provádět dezinfekci? Dotazy byly směřovány na metody využívající alkoholy, UV-A záření, gama záření, ozón apod.
- Dotazy na délku a podmínky karantény knih.
- Otázky týkající se délky přežití viru na površích knih, resp. různých materiálech knih.

První aktivitou bylo definování několika bodů a sepsání manuálu, jak chránit sebe, resp. knihovnicku v době ohrožení koronavirem při manipulaci s knihami. Byly definovány tyto zásady a kroky:

- Je třeba používat ochranné pomůcky, především rukavice (plastové, latexové, chirurgické), roušky, respirátory.
- Je třeba si umývat důkladně ruce mýdlem a teplou vodou dostatečně dlouhou a celou plochu rukou.
- Je třeba nedotýkat se rukama obličeje, očí, úst apod., kudy vir může vejít do organismu.
- Je třeba nekýchat na sebe, ale do papírového kapesníku a ten vyhodit.
- Transportem knih např. z Číny nebo jiných rizikových oblastí nevzniká vyšší riziko přenosu viru (delší doba transportu, v letadle působí dezinfekčně zvýšená radiace a suchý vzduch působením radikálů a nízkých teplot), protože viry nejsou v organismu (kde asi přežijí déle), a tudíž nepřežijí dlouho.

Dezinfekční gely působí hlavně na bakterie. Jako účinný proti virům se uvádí komerční dezinfekční prostředek, např. <https://www.schuelke.com/de-de/produkte/desderman-pure.php>, nebo dezinfekční roztok dle WHO, který jsme vyrobili pro zaměstnance NK ČR.

Příprava dezinfekčního roztoku dle WHO

V začátku pandemie nebylo možné zakoupit ochranné pomůcky ani dezinfekční prostředky. Proto po poradě s tehdejší generální ředitelkou NK ČR jsme využili zásob laboratoří a vyrobili pro zaměstnance – podle Světové zdravotnické

organizace (WHO) – dezinfekční roztok pro ochranu zaměstnanců, kteří museli zůstat na pracovištích a zajišťovat nezbytný chod potřebných činností.

Použili jsme tento recept a navíc jsme dle doporučení z výzkumných aktivit NK ČR přidávali esenciální oleje (čistě látky – Citronellal) jako antibakteriální látku, a také aby dezinfekce měla příjemnou vůni jako bonus.

Příprava dezinfekčního roztoku

Návod na příjem knih do knihovny – leták v několika jazykových mutacích

Ze studia odborné literatury a konzultací s kolegy u nás i v zahraničí jsme zjistili řadu potřebných informací k možnostem ochrany pracovníků a čtenářů před nákazou virem. Z dostupných informací jsme sestavili postup a připravili názorný leták, který jednoduše shrnuje potřebná opatření při vracení knih u přepážky nebo do biblioboxu. Leták ve formě plakátu představuje, co dělat, jak postupovat krok za krokem a jak můžeme pracovat v knihovnách bez rizika, jak zacházet s knihami během jejich návratu v době ohrožení COVID-19. Doporučili jsme našim kolegům umístit knihy do oddělené místnosti do tzv. karantény, doporučili jsme pracovníkům používat rukavice a ochranné roušky.

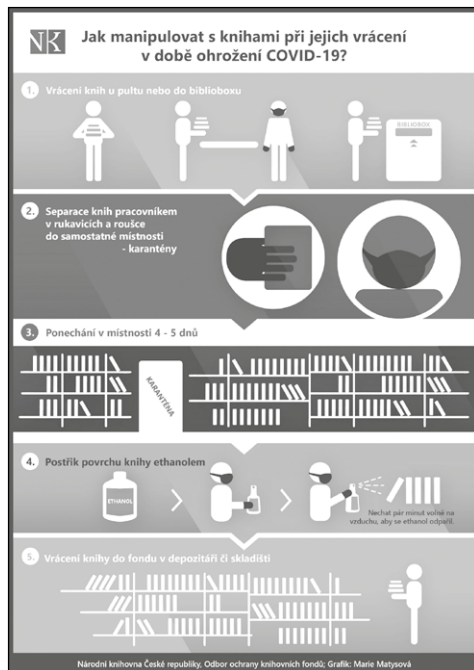
Z dostupné literatury vyplynulo, že doba efektivní karantény pro knihy je 4–5 dní. Je-li třeba postříkat povrchy knih etylalkoholem (min. 70%), musí se věnovat pozornost přítomnosti barevných částí knih nebo různých plastů, resp. změkčených plastů. Je potřeba ponechat ošetřené knihy několik minut volně na vzduchu, aby se etylalkohol odpařil. Na obr. 3 je zobrazen plakát v českém jazyce. Grafický design vytvořila naše kolegyně grafička Bc. Marie Matysová.

Byli jsme v kontaktu s dalšími kolegy z jiných zemí a knihoven. Tento plakát jsme přeložili do několika jazyků ve spolupráci s kolegy ze Slovenska, Polska a dalších zemí, připravili jsme další jazykové verze, například v polském nebo slovenském jazyce.

Další možnosti dezinfekce – ověření účinku na knihovní fondy

Dostali jsme stovky otázek od kolegů z knihoven o možnostech dezinfekce a poškození materiálů sbírek knih. Naše aktivity byly také zaměřeny na studium literatury o vlivu ozónu, gama záření a UV záření na knihovní materiály. Tyto výzkumy již prováděli kolegové z laboratoří Národního archivu či VŠCHT Praha i na základě zahraničních publikací a byl prokázán škodlivý vliv těchto prostředků na stabilitu materiálů knihovních fondů. Existují studie o degradaci materiálů knih, kdy dochází ke snížení mechanických vlastností, dezintegraci, změně barev apod. Využití těchto metod není vhodné u knih, které chceme uchovat pro budoucí generace. Otázkou tedy

je, proč používat tyto nebezpečné metody, když existuje velmi snadná a levná metoda – umístění knih do karantény.

Možnosti rychlé dezinfekce knih

Snažíme se rovněž hledat další metody pro dezinfekci knih a jednou z možností pro uživatelsky snadné řešení je pořízení stroje NEBULA, který se vyrábí v Itálii. NEBULA je automatický stroj pro dezinfekci papírového materiálu jako knihy, noviny, časopisy, složky. Provozním principem je zastavení růstu a deaktivace bakterií, plísni a virů biocidním působením kvartérních amoniových solí. Kniha prochází nebulizační komorou, kde je dezinfekční roztok aplikován na všechny vnější části knihy, a proces je dokončen v sušící komoře.

Literatura:

- Neeltje van Doremalen, Dylan H. Morris, Myndi G. Holbrook, et. al. "Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1" (Correspondence). The New England Journal of Medicine. March 17,

- 2020. <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc2004973>. PDF version at <https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/3>
- Bozkurt H, D'souza DH, Davidson PM (2015) Thermal inactivation of foodborne enteric viruses and their viral surrogates in foods. J. of Food Prot. 78(8): 1597–1617.
- Chan, KH, Malik Peiris JS, Lam SY, Poon LLM, Yuen KY, Seto WH (2011) The effects of temperature and relative humidity on the viability of the SARS coronavirus. Advances in Virology 2011: 7 pages. Art ID 734690.
- Darnell MER, Subbarao K, Feinstone SM, Taylor DR (2004) Inactivation of the coronavirus that induces severe acute respiratory syndrome, SARS-CoV. Journal of Virological Methods 121: 85–91.
- Isbarn S, Buckow R, Himmelreich A, Lehman A, Heinz V (2007) Inactivation of avian influenza virus by heat and high hydrostatic pressure. J Food Prot. 70(3): 667–673.
- Thomas C, Swayne DE (2007) Thermal inactivation of H5N1 high pathogenicity avian influenza virus in naturally infected chicken meat. J. Food Prot. 70(3): 674–680.

- Petra Vávrová, Jitka Neoralová, Dana Hřebecová, Richard F. Mally: První pomoc pro knihovny a knihovníky v NK ČR a dalších knihovnách v době COVID-19 pandemie. Knihovna Plus. 2/2020.
- Durovič. M. a kol.: Vliv světla a ultrafialového záření na archivní dokumenty. Závěrečná zpráva grantového úkolu. Národní archiv. <https://docplayer.cz/5793781-Zaverecna-zprava-grantoveho-ukolu-vliv-svetla-a-ultrafialoveho-zareni-na-archivni-dokumenty.html>
- Ing. Marie Benešová: Vliv atmosféry se sníženým obsahem kyslíku na rychlost degradace papíru. Zpráva grantového úkolu. Národní knihovna České republiky. http://www.wold.nkp.cz/restauratori/2010/Benesova_2010_atmosfera.pdf

Poděkování

Tento článek vznikl na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury.

Kontakt na autorku: Petra.Vavrova@nkp.cz

Konference knihovny současnosti 2020: knihovny mimo čas a prostor

Markéta Pituchová

Druhého až čtvrtého listopadu 2020 jsem se zúčastnila *Konference knihovny současnosti*, kterou tradičně pořádá Sdružení knihoven ČR a Ústřední knihovnická rada ČR. Konference se konala poprvé virtuálně, technické zázemí poskytla Městská knihovna Praha a hlavní koordinátorkou byla Veronika Chruščová. Přenos probíhal prostřednictvím platformy Zoom nebo také internetového serveru YouTube. Připojilo se kolem tří set účastníků. I když se zpočátku vyskytly malé technické problémy s přenosem zvuku či obrazu, na chatové diskusi byla zřejmá snaha na straně pořadatelů a shovívavost na straně účastníků, abychom se

spojili a navzájem slyšeli, případně viděli.

Jednotlivé bloky konference byly tematicky seřazeny podle Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030. Tato koncepce byla schválena vládou České republiky v srpnu 2020. Koncepce vychází z předpokladu, že knihovny jsou pilířem rozvoje občanské společnosti a přirozenými centry komunit, jsou to také vzdělávací a vzdělanost podporující instituce a jsou správci kulturního a znalostního bohatství.

Dopolední přednáškový blok prvního dne se týkal komunitní role knihoven. Diskutovalo se o tom, jak zapojit knihovny do strategických materiálů orgánů státní správy, krajů a obcí a jak využít unikátní

sí knihoven v naší zemi. Petr Čáp, odborník na občanské vzdělávání, představil operační programy EU, např. operační program J. A. Komenského (OP JAK) nebo program zaměstnanost plus (OP Z+). Novinář a publicista Erik Tabery a zastupitelka města Vsetín Simona Hlaváčová hovořili o přednostech knihovny jako otevřeného a neutrálního místa pro veřejnou diskusi; knihovník by měl být facilitátorem a koordinátorem těchto veřejných diskusí. Marek Uhlíř, ředitel Městské knihovny Břeclav, představil projekt Malovaný kraj, kde břeclavská knihovna ve spolupráci s místním muzeem a místními občany vytvořila komunitní projekt podporující folklór slováckého regionu. Odpolední blok se věnoval knihovním fondům. Příspěvky Tomáše Foltýna a Petry Vávrové z Národní knihovny se týkaly koncepce trvalého uchování knihovních fondů, ochrany fondu v počátku covid-19 pandemie a Jitka Neoralová představila návrh vybudování pracoviště NK pro hromadné odkyselování knihovních fondů. Blok uzavřela paní Pavla Rygelová, ředitelka Univerzitní knihovny Vysoké školy báňské Technické univerzity v Ostravě, která se dlouhodobě věnuje problematice otevřených repozitářů. Otevřené repozitáře jsou speciální informační systémy, ve kterých jsou umístěny a dlouhodobě uchovávány dokumenty v režimu Open Access. K umístění dokumentu do repozitáře dochází díky autoarchivaci daného článku jeho autorem. Stále ale převažuje nechuť vědci zpřístupnit své práce, i za předpokladu, že jim to umožňují licenční podmínky pracoviště.

Druhý den byl věnován vzdělávání uživatelů a vzdělávání knihovníků. V dopoledním bloku byly představeny netradiční nové služby knihoven, knihovny a školy na síti a senioři ve virtuálním věku. Hana Šandová představila nové centrum technického vzdělávání Půda, které funguje jako třetí oddělení Městské knihovny v Poličce. Návštěvníci zde mohou pracovat s různými roboty a robotickými stavebnicemi nebo si vyzkoušet 3D tisk a CNZ frézku. Pod vedením lektora mohou takto rozvíjet kreativní a technické myšlení. Centrum využívají zejména předškoláci, školáci a mládež, ale přicházejí také rodiče s dětmi. Michal Jokeš velice poutavým způsobem představil nově otevřenou pobočku Městské knihovny v Praze DOK16. Pobočka, sídlící na Smíchovské

náplavce u Vltavy, funguje na principu „sousedské dílny“. Uživatelé knihovny si zde mohou něco vyrobit nebo opravit, použít zdejší nářadí, materiál i soustruh. Služeb mohou využít ti zkušenější, ale i úplní nováčci. Pobočka má i komunitní funkci, chce více sdružovat občany v této městské části Prahy. Pavlína Mazáčová z Masarykovy univerzity představila výukové materiály pro knihovníka školitele a doučovatele. Na stránkách <http://www.conebyloveubnici.cz> jsou k dispozici pracovní a metodické listy zaměřené na čtenářství pro výuku žáků 3. až 5. ročníků a metodické materiály zaměřené na tvorbu odborného textu a citační etiku pro středoškolské studenty. Odpolední blok druhého dne se zabýval vzděláváním knihovníků. Adéla Dilhofová a Tomáš Kubíček z Moravské zemské knihovny hovořili o koncepci vzdělávání knihovníků, a jaké profese budou v knihovně potřeba v budoucnosti. Paní Dilhofová představila, jaké inovační kurzy se pro knihovníky chystají, nastínila model nabídky kurzů pro jednotlivá profesní zaměření zaměstnanců knihoven. Jsou to např. kurzy lektora a organizátor akcí, odborník na projekty a granty, odborník na dobrovolnictví, na digitální kompetence nebo akvizitér. Radomíra Kodetová z Krajské knihovny v Pardubicích přednesla zkušenosti z pořádání pilotního projektu kurzu „Lektor dalšího neformálního vzdělávání pro knihovníky“, kde by už proškolení lektori měli školit své kolegy v rámci regionu. Tento projekt se jarním vyhlášením nouzového stavu pozastavil. Debatovalo se o přehodnocení nabídky neformálního vzdělávání knihovníků vzhledem k epidemii covid-19 a následně krizi.

Tématem dopoledního bloku třetího dne byly knihovny ve virtuálním prostředí. V předtočených anketách bylo osloveno deset pracovníků knihoven, kteří odpovídali na otázky: *Obstojí dnes knihovny ve virtuálním prostoru? Máme splněno? Odnosou si knihovny z koronavirové krize dlouhodobě poučení a změnu v přístupu ke službám ve virtuálním prostoru?* V odpovědích v anketě a dále v živé online diskusi zaznělo, že je dobré využít krize jako příležitosti, nabídnout něco, co jiný nenabízí, snažit se konkurovat jiným webům, být viděn na velkých vyhledávacích, více sjetnotit knihovnické služby ve virtuálním prostředí. Problém je rozřístnost virtuálních služeb, i když

úspěchem je realizace portálu knihovny.cz, zpřístupnění DNNT, služba Získej nebo Česká digitální knihovna. Je třeba využívat a poskytovat více e-knih: můžeme tím konkurovat komerčním webům. Libuše Nivnická, ředitelka Knihovny Jiřího Mahena v Brně, zmínila, že jejich knihovna je zapojena do služby BrnoID. Uživatel této online služby může využívat nejen služby knihovny (nová registrace nebo prodloužení registrace), ale také využít jiných městských služeb jako plácit parkování, poplatky za odpady apod. Daniel Bechný z SVK Plzeňského kraje upozornil na důležitost legislativy při zapojení dalších knihovnických služeb do virtuálního prostředí při využití stejných dat u služeb v knihovně, bance nebo ve státních úřadech. Zmínil možnost podpory u evropské kanceláře EBLIDA, jejímž členem je SKIP. Ředitel Krajské knihovny F. B. Zlín Jan Kaňka navrhl objevovat nové zdroje ve virtuálním prostředí, kriticky zhodnotit a zpřístupnit odkazy, např. vybrat vhodná videa pro děti.

Posledním blokem konference byl workshop. Workshop moderovala Eliška Bartošová, která patří do týmu propagujícího a zpřístupňujícího novou Koncepci rozvoje knihoven 2021 až 2027. Tento tým nyní inovuje stávající web koncepce.knihovna.cz, kde by měly být k dispozici jednotlivé okruhy toho, co knihovníky trápí, a jakým způsobem by bylo možné jim práci ulehčit. Workshop zapojil účastníky do tvorby webu, pomocí sdílené nástěnky mohli navrhnout z nabídky, co je nejvíce zajímavé či trápí. Účastníci se zamýšleli nad situací jejich knihovny a jejich pracoviště a nad jejich konkrétními potřebami, směli také navrhnout své nápady.

Konference knihovny současnosti 2020 mně potvrdila, že knihovníci neztrácejí naději ani odvalu a snaží se zapojit a přizpůsobit se změnám, které nastaly z důvodu pandemie. Držme si proto pěsti.

Kontakt na autorku: marketa.pituchova@svkhk.cz

Ohlasy Královéhradecké knihovnické konference 2020

Eva Semrádová

Královéhradecká knihovnická konference proběhla 24. listopadu minulého roku. Osmý ročník tohoto knihovnického setkání měl tradiční uspořádání přednášek a prezentací, ale také velkou premiéru ve virtuálním prostoru. Videokonference v prostředí MS Teams byla přístupná bez ohledu na vzdálenost, takže se rázem z malé regionální konference stalo celostátní setkání. Komunikace mezi knihovníky byla velmi přátelská, plná zájmu o sdílení názorů a zkušeností a překvapila svojí bezprostředností. Nezávislost virtuálních přednášek na čase pak ocenili zájemci, kteří si i několik týdnů po konání akce psali o přístup k nahrávkám videí.

Téma „Region – regionální osobnosti – regionální literatura“ bylo knihovníkům v roce postíženém pandemií blízké. Úvodem k tomuto tématu byla na konferenci přednáška Hledání regionální

literatury od PhDr. Evy Koudelkové, Ph.D., z Pedagogické fakulty Technické univerzity v Liberci, která zároveň představila východočeské regionální nakladatelství Bor. Následující prezentace z městských knihoven Královéhradeckého kraje potvrdily, že motto konference „**Knihovny vytvářejí vztah k místu, kde žijeme**“ se i navzdory uzavření knihoven podařilo na mnohých místech realizovat. Vystoupení, které si kladlo za cíl podnitit tolik potřebnou polemiku knihovníků o dalším směřování knihoven, si připravil prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D., z Moravské zemské knihovny v Brně. Ohlas této přednášky ukazuje, že posluchači vnímali pečlivě, i když někteří vidí přfležitosti rozvoje knihoven jinak. Ohlas je patrný v následujícím článku a také si na toto vystoupení vzpomene při nahlédnutí do celostátní koncepce knihoven ČR s výhledem do roku 2030.

Posledním ohlase, o kterém se chci zmínit, je

literární anketa, která byla doprovodnou aktivitou konference. Anketa vybízela, aby **knihovníci doporučili knihovníkům oblíbená místa a literární lahůdky ze svých regionů**. Anketní otázka „Vyberte region svého srdce“ potvrdila přítomnost knihovníků ze všech koutů Čech a Moravy. Máme rádi Český ráj, Krkonoše, Jeseníky i Polabí. Někomu leží v srdci jeho rodná vesnice a jiný knihovník zve do celého Karlovarského kraje či na Slovácko, pěkné je Těšínské Slezsko i Chebsko. A pak města: Hradec Králové, Česká Skalice, Nové Město nad

Metují, Písek, Mělník, Karviná, Šumperk, okolí Kolína či Přelouče. „Stejskali bysme si“, kdyby některý ten kraj chyběl. A stejně pestrý je i výběr oblíbených regionálních autorů, literárních děl a námětů na literárně zaměřené výlety. Inspiraci ke čtení a doporučení pro toulky po naší zemi od knihovníků najdete v **elektronické verzi tohoto zpravodaje na webu**: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas.aspx>

Kontakt na autorku: eva.semradova@svkhk.cz

Z knihovny – kuchyně města – k regionálním osobnostem

Věra Plachtová

Hned první přednáška konference od pana prof. PhDr. Tomáše Kubíčka, Ph.D., ředitele Moravské zemské knihovny v Brně, byla velmi inspirující. Obzvláště jedna myšlenka mi mluvil z duše. Ano, nechci jako knihovna být obyvákem města a vystavovat na odív své knihy, nábytek a nabízet místo k pohodlnému lenošení. Chci být kuchyní města, kde se pro čtenáře a všechny další obyvatele města a okolí připravují jak klasické hotovky, tak mistrovské kuchařské kousky pro labužníky.

Knihovnik – kuchař připravující hotovky musí mít přehled o dílech klasické literatury, musí znát zajímavé knížky ze staršího fondu, musí mít přehled o novinkách knižního trhu. A to nejen o těch, které nabízí ve své knihovně, ale i těch, které bohužel knihovna nekoupila, ale může je sehnat prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby. Ale to je málo. Také musí umět knížky nabídnout podle obsahu, podle žánru a nejlépe podle okamžité nálady čtenáře. Musí umět odpovědět na otázku „A o čem to je?“, i když obsah nezná, ale zná reakce na knihu od předchozích čtenářů. V neposlední řadě musí umět čtenáře vyslechnout, povzbudit, pochválit, pohladit po duši, aby se i ten nejnepříjemnější čtenář do knihovny vracel jako do místa, kde mu rozumějí, váží si ho a rád ho vidí. Nemá to tento knihovnik ve službách jednoduché a často

končí službu „vymluven“, skleslý na těle i na duchu, a přesto ráno znovu nastoupí do služby a naplno se s úsměvem věnuje svým čtenářům. Je na vedení knihovny a na metodickém řízení knihoven, abychoť si této na první pohled nenápadné a samozřejmě, ale podle mě pro čtenáře základní práce všimli, podporovali ji a oceňovali ji.

Ale v těch našich kuchyních máme i knihovníky – kuchaře specialisty, kteří pro čtenáře připravují laskominy, pochoutky, díla vysoké kuchyně. Jde o různé akce pro veřejnost, jejichž spektrum je opravdu široké. I v knihovnické odborné literatuře je jim věnována patřičná pozornost, a hlavně – čtenáři je oceňují. Máme možnost se vzdělávat na přednáškách, workshopech a seminářích, máme elektronické konference ke sdílení zkušeností a nápadů. Samozřejmě je co zlepšovat. Pan profesor zmínil např. nedostatečné sociálněpedagogické vzdělání knihovníků. I zde hledáme cestu, hledáme místo knihoven jako společensko-kulturních institucí s obrovským bohatstvím a hlavně potenciálem. Ale to v naší malé knihovně nevyřešíme. My se budeme nadále snažit nabídnout v knihovně zajímavé akce pro naše návštěvníky. A že to je v dnešní době náročné – rostou nároky návštěvníků, podmínky také nejsou vstřícné.

Měla jsem radost, že všechny mé kolegyně a kolega knihovníci, kteří následně v konferenci vystoupili, předvedli, že ty speciality knihovnické

kuchyně vařit umíme. Neumím vybrat ten nejpočetnější nápad, který zde byl prezentován, ale z každého příspěvku jsem si vybrala něco inspirujícího, co půjde v další práci v naší knihovně využít. A za to děkuji. Těší mě, že knihovníci a knihovnice si dokážou nezištně předávat nápady a inspirace a pomáhat si třeba s kopiemi chybějících stran knih a tak podobně.

A co jsme předvedli čtenářům o regionálních osobnostech v naší knihovně? Připravili jsme sérii článků do místního Polického měsíčníku pod názvem Cesty krajinou příběhů a skutečností – po stopách literatury. V nich jsme se zaměřili na stopy Policka v literatuře. Policko bylo v pověstech zpracovaných Antonínem Krátkou Polickým nazváno „krajinou děsnou v šířé pustině“. Přesto, nebo právě proto inspirovalo řadu umělců. Pomocníkem nám při hledání literárních zmínek o Policku byla také knížka Jana Meiera Broumovsko a Policko literární.

Během roku jsme představili řádku knížek od známých i méně známých autorů a autorek, pro které byl náš kraj inspirativní. Trochu jsme odběhli od tématu. Regionální veličinou se nám stal sám kraj, naše milé Policko. Samozřejmě se dostalo

do knížek autorů pocházejících z našich končin. Ale zatoulali se k nám i autoři odjinud a náš kraj je okouzli. A samozřejmě výběr není úplný, ale všechny knížky najdete v našem fondu. Připomněli jsme si knížky „O strašidlech“ Václava Erbeny, „Samorostka“ Marcely Mlynářové, „Starci na chmelu“ Vratislava Blažka, „Tajemný Ostaš“ Jiřího Kopeckého ml., „Divoké dobrodružství“ Josefa Prchala, „Když myslivcem je žena“ Jitky Vaňkové Příbylové, „Poutník okouzlený rodnou zemí“ Václava Větvíčky, „Pohádky z Broumovského dolíku“ Evy Kroupové, „Báječný svět hub“ Jiřího Kamene, „Boris a Max“ Olgy Landové a nakonec povídky Aloise Jiráska. Ten se o Polici zmiňuje i v pětidílném F. L. Věkovi. Připomněli jsme právě toto dílo, protože zachycuje zápas o zachování českého jazyka. Vždyť my se také snažíme svou prací, tj. půjčováním knih a pořádáním kulturně-vzdělávacích akcí o podporu a rozvoj češtiny a čtenářství.

Předjeme tedy plynule do kampaně roku 2021: „Čtenářství (a čtení)“ s jeho mottem „Čtení život mění“.

Kontakt na autorku: plachtova@knihovna-police.cz

Třetí místo v soutěži Městská knihovna roku 2020

Jana Benešová

Knihovna Václava Čtvrťka v Jičíně se umístila na třetím místě soutěže Městská knihovna roku 2020. Redakce zpravodaje mě požádala, abych napsala o tom, jak soutěž probíhala a jaké máme dojmy a radosti. Odborně zaměřený článek plný rad uveřejnila ve zpravodaji K. Hubertová.¹⁾

Vždy jsem byla přesvědčená, že v soutěži hodně záleží na prostorovém vybavení knihovny. U nás stále čekáme na rekonstrukci. Nemáme dostatek prostorů pro vzrůstající počet akcí, a hlavně nám chybí bezbariérový přístup do prvního patra, kde

jsou dětské oddělení a dámské toalety. Proto jsem o účasti v soutěži ani neuvažovala, ačkoliv již delší dobu sleduji benchmarking knihoven a vidím, že v porovnání s ostatními knihovnami vůbec nedopadáme špatně. Až doba koronavirová a s tím spojené zavírání knihovny a rušení akcí, na které jsme se tak těšili, mě zlomily a řekla jsem si, že zkusíme, jak na tom jsme.

Nejprve jsme se zúčastnili krajského kola. Přijela k nám komise složená ze zástupkyň SVK v Hradci Králové a SKIP. Byly to kolegyně, které znám a kterých si vážím, a ráda jsem je v knihovně přivítala. Před jejich návštěvou jsme ale mnoho hodin věnovali přípravě podkladů, shromažďování

¹⁾ Soutěž Městská knihovna roku 2020 a co by se vám k soutěžení mohlo hodit a zatím vám to nikdo neřekl. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2020, 30(4), 24–26. ISSN 0862-9366.

čísel, tabulek a fotografií. Měli jsme velkou radost, když nás komise poslala do celostátního kola. Také jsme toho jaksepatří využili a chlubil se v tisku i na facebooku.

Radost vystřídala práce s přípravou podkladů do celostátního kola. Nejprve bylo třeba vybrat dvě oblasti, které zdůrazníme a ke kterým připravíme materiály. V prvním kole byly knihovny hodnoceny podle tří kritérií s různým počtem bodového hodnocení v rozsahu maximálně 100 bodů. Předmětem hodnocení byly:

- Výsledky hodnocení knihovny v benchmarkingu (možnost získat maximum 40 bodů).
- Výsledky hodnocení 1. významné realizované akce / významného realizovaného počinu, kterou/terou knihovna navrhne a popíše (možnost získat maximum 30 bodů).
- Výsledky hodnocení 2. významné realizované akce / významného realizovaného počinu, kterou/terou knihovna navrhne a popíše (možnost získat maximum 30 bodů).

Realizované akce/počiny byly hodnoceny zejména z hlediska jejich dopadu na místní komunitu, regionálního, případně celostátního dopadu, z hlediska původnosti a aktuálnosti a musely proběhnout v období od 1. 7. 2019 do 30. 6. 2020. Jednoznačně jsme vybrali oslavy 100. výročí prvního knihovního zákona a s tím spojený výroční jarmark. Mrzelo nás, že se nemohly uskutečnit naše jarní plány, a tak jsme po váhání jako druhou oblast nakonec zvolili naši práci s regionálními osobnostmi, událostmi a reáliemi. Vyplnili jsme všechny potřebné dokumenty a přidali především fotografie a publikace z naší práce.

Na poštu jsme odnášeli velký balík materiálů.

Tajně jsem doufala, že postoupíme do druhého finálního kola mezi osm nejlepších. Povedlo se a my jsme začali s přípravami na návštěvu hodnotící komise. Připravovali jsme se v létě, byl příjemný čas, rozvolnění, výborná nálada. Tak se radostně vymýšlelo, jak a co připravíme. Nakonec jsme rozhodli, že vítat bude Rumcajs s Mankou a Cipískem (vše knihovníci + knihovnické

dítě) a jako občerstvení uvaříme podkrkonošské kyselo. Přípravy pro mě byly moc pěkné. Uvědomila jsem si, jak je mi v naší knihovně mezi kolegyňami a kolegy dobře a jak se dokážeme spojit v zájmu dané věci. Příjemné bylo také držení palců a ohlasy z okolí knihovny.

27. srpna 2020 nás navštívila komise ve složení: Bc. Kateřina Hubertová, náměstkyně Knihovny města Hradce Králové, Mgr. Blanka Konvalinková, ředitelka Krajské knihovny v Liberci, PhDr. Vít Richter, ředitel Národní knihovny ČR, a PhDr. Marie Šedá, vedoucí Centra vzdělávání a regionálních služeb Moravskoslezské vědecké knihovny.

Bylo pro nás velkou ctí přivítat uvedené dámy, a zejména současného generálního ředitele Národní knihovny ČR. Příjemné bylo i to, že nás celou dobu podporoval zřizovatel a setkání s komisí se zúčastnil místostarosta města Mgr. Petr Hamáček, který zasvěceně mluvil zejména o plánu na rekonstrukci a přístavbu knihovny. Komise zhlédla připravenou prezentaci, prošla našimi prostory a na vše se vypsala.

Po jejím odjezdu se všichni přítomní zaměstnanci knihovny sešli na terase a dlouho povídali a radovali se, a hlavně sbírali síly na druhý ročník velkého jarmarku, na jehož přípravu zbýval už jen jeden den.

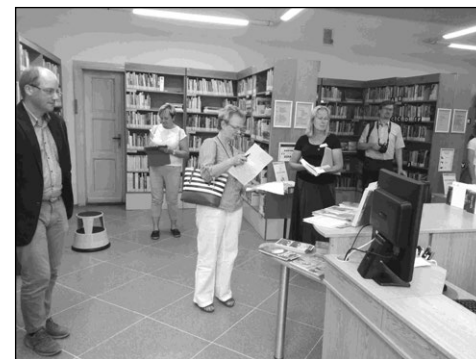
Osobně jsem s cenou nepočítala. Soutěžily skvělé knihovny. Velkým překvapením a velkou radostí byl e-mail, který oznamoval, že jsme mezi prvními třemi. Přiznám, že jsme v knihovně vypili trochu bublinek a já si koupila nové šaty na slavnostní ceremoniál do Zrcadlové kaple. Bohužel, šaty i my stále čekáme. Epidemie nám nedovolila si jet převzít ocenění. Až po čase jsme dostali zprávu, že jsme se umístili na krásném třetím místě.

V oficiální tiskové zprávě o výsledcích soutěže je uvedeno:

„Jičínská knihovna propojuje komunity, jejich témata, spolupracuje s řadou organizací. Poskytuje široký rozsah služeb různým skupinám obyvatel – seniorům, dospělým, různým dětským věkovým kategoriím. Podařilo se jí spojit knihovnickou komunitu s veřejností, řadou regionálních subjektů, spolků a odbornou pedagogickou veřejností. Je pořadatelem Knihovnické dílny, což je akce s celostátním dopadem. Prestižní akcí uplynulého roku byl výroční jarmark věnovaný 100. výročí přijetí knihovního zákona. Knihovna má rozsáhlou ediční činnost, umí se prezentovat veřejnosti prostřednictvím řady sociálních médií. Podařilo se jí proniknout do regionálního tisku, rozhlasu a na regionální informační weby. Pravidelně pořádá tiskové konference.“

Na prvním místě skončila knihovna ve Vsetíně a na druhém knihovna v Šumperku. Se třetím místem se pojí odměna ve výši 10 tisíc Kč. Prostředky jsme využili na nákup didaktických hraček a Albi knížek do dětského oddělení.

Na závěr: za takovým úspěchem je mnoho

nadšení, práce a radosti z jejich výsledků. Děkuji všem kolegyním a kolegům, každý nějakým způsobem přispěl k výsledku. Děkuji také zřizovateli za podporu a odpovídající financování, poděkování patří i všem spolupracujícím organizacím v Jičíně i mimo něj. V neposlední řadě děkuji našim čtenářům a uživatelům, kteří nám přinášejí stále nové podněty a jsou inspirací pro naši práci.

Kontakt na autorku: benesova@knihovna.jicin.cz

Školení Pedagogické minimum pro knihovníky

Zdena Ovadová

Na podzim loňského roku naplánovala Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové hned dvě školení Pedagogického minima pro knihovníky. Tuto vzdělávací akci podpořilo Ministerstvo kultury z dotačního podprogramu VISK 2. Zatímco první z kurzů se mohl uskutečnit 16. září ještě za normálních podmínek na půdě Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, druhý byli organizátoři nuceni přesunout do online prostředí. A tak se jeho účastníci sešli 11. listopadu na platformě MS Teams. Školitelkou byla jako vždy výborná Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D., která i v tomto prostředí precizně školení vedla. Ačkoli tato forma školení byla pro mnohé z kolegů a kolegů

novinkou, myslím, že jsme se do programu perfektně zapojovali a vzájemně spolupracovali. Ani větší počet účastníků nebyl na překážku.

Kurz byl koncipován tak, aby knihovníci vybavili teoretickými a praktickými znalostmi z oblasti pedagogiky, didaktiky a dalších příbuzných disciplín. Tyto informace poslouží při práci s mladými uživateli knihoven, nejčastěji s žáky předškolního a školního vzdělávání při nejrůznějších besedách a informačních lekcích. Obě školení propojovala teoretické znalosti s nácvikem praktických dovedností. Jako účastníci jsme byli aktivně zapojeni prostřednictvím různých úkolů a cvičení.

Při našem prvním setkání jsme se nejprve seznámili s organizací kurzu, jeho cílem a strukturou. V teoretickém výkladu jsme získali přehled o čtyřech dílech oblastech, které mají pro dnešní vzdělávání stěžejní význam: společenský kontext; aktuální vize a trendy vzdělávání; kurikulární dokumenty a jejich terminologie; gramotnosti. Posléze jsme pracovali jak samostatně, tak ve skupinách a zkoušeli si nejrůznější aktivity, které lze při práci s dětmi a studenty praktikovat.

Druhé, online setkání navazovalo svým obsahem na první část kurzu. Na úvod jsme si pomocí osmisměrky zopakovali nejdůležitější pojmy z předchozího kurzu. V teoretické části jsme si doplnili informace o didaktice jako takové, o výukových cílech a metodách a uspořádání celého vyučovacího procesu. V druhé části školení jsme přešli k praktickým metodám. Dostali jsme vždy prostor pro samostatnou práci a tu posléze společně vyhodnocovali. Nejprve jsme si měli vyplnit SWOT analýzu vlastní práce vzdělavatele v knihovně. Silné a slabé stránky, ale i příležitosti a hrozby jsme posléze společně rozebírali. Dostalo se i na vzájemné sdílení zkušeností, jak pracovat např. s problematickými žáky ve skupině. U tohoto bodu jsme se

i nasmáli. Dále jsme si nastudovali metodologii vzdělávacího programu **Čtením a psaním ke kritickému myšlení** (Reading and Writing for Critical Thinking). Hlavním cílem tohoto programu je, aby se žáci stali samostatnými mysliteli a čtenáři, kteří dokážou sami vyhodnocovat různé informace, kriticky na ně pohlížet a zahrnout je do vlastních zkušeností se světem a životem. Jak z postřehů knihovnic a knihovníků vyplynulo, s těmito metodami jsou poměrně dobře obeznámeni a používají je ve svých programech. V závěru kurzu nám paní magistra Vaníčková představila i zábavné aktivity, které mnohokrát otestovala při práci s dětmi ať už ve školách, nebo při volnočasových akcích a dají se skvěle využít při programech v knihovnách.

Důležitou součástí každého vzdělávání by měla být zpětná vazba a zhodnocení. I této oblasti jsme se bedlivě věnovali. Dozvěděli jsme se, že zpětná vazba se dá vyjádřit např. i pohybem nebo pomocí obrazových pomůcek typu smajlíků či teploměrů se stupnicemi. Právě takovéto formy evaluace budou děti bavit více než např. klasický dotazník.

Když jsme se všichni zamýšleli nad tím, jaké výhody a nevýhody spatřujeme pro seminář v online formě, došli jsme k tomuto závěru: sice osobní setkání vždy bylo, je a bude lepší, ale při online školení se dá uspořít čas strávený zdlouhavým cestováním, informace a poznatky získáme naprosto ve stejné kvalitě a pomocí funkce

přihlašování se můžeme i zapojovat do diskuze a spolupracovat všichni navzájem. Z mého pohledu je tato forma velmi účinná a zábavná a dokáže bez ochuzení nahradit klasické školení. Oba kurzy byly velkým přínosem pro mou práci. Získané poznatky jsem využila při přípravě programů v rámci projektu Kufr plný knih na podporu čtenářské gramotnosti, který realizujeme v Městské knihovně ve Svitavách již třetím rokem. Školení Pedagogické minimum pro knihovníky stejně jako další kurzy Mgr. Vandy Vaníčkové, Ph.D., bych určitě doporučila všem kolegům.

Kontakt na autorku: ov@booksy.cz

Michaela Sehnalová

Zkušenost s první online besedou jičínských knihovnic

I malá knihovna si může dovořit uspořádat online besedu pro veřejnost. Jičínské knihovnice se nebály a začaly besedy online pořádat jak pro veřejnost, tak pro děti. Zkušenosti s organizací první besedy popisují v následujícím článku.

Již od léta jsme s regionálním spisovatelem a cyklistou Danem Polmanem měli domluvenou besedu k uvedení jeho nové knihy – třetího dílu sportovních pohádek o Nezmarech. Termín byl stanoven na středu 4. listopadu 2020. Už od října začínalo být jasné, že plánovaná akce nebude moci proběhnout.

Nevzdali jsme se a rozhodli se akci uspořádat navzdory novému stavu a protiepidemickým opatřením. Převedli jsme celou besedu do online prostoru. Dan Polman nadšeně souhlasil, protože to byla jediná akce, kterou nemusel ve svém kalendáři škrtnout.

Technické náležitosti

Ačkoliv většina školení probíhá v MS Teams, šli jsme jednodušší cestou. Pro videokonferenci bez problémů postačí velmi jednoduchá a intuitivní platforma jit.si.meet, na které je možné přivítat několik desítek účastníků bez ztráty připojení, sdílet obrazovku, překlíkávat v zobrazení účastníků, nahrávat záznam či online streamovat na YouTube. Účastníci se nemusí nikde registrovat, stačí pouze kliknout na odkaz a jsou ve virtuální místnosti. Pouze v případě, že by se někdo hlásil ze svého smartphonu, je nutné stáhnout aplikaci, která je zdarma k dostání v Obchodu Play nebo App Store. Jednoduchost celé platformy je vykoupena minimálním zabezpečením – ten, kdo se do místnosti přihlásí jako první, stává se automaticky správcem.

Právě proto nevyužívají tuto platformu školy. Pro potřeby online besedy však je plně dostačující. I do knihovny může na živou besedu přijít kdokoli, aniž by se prokazoval heslem.

Abyste přece jen nestalo, že by některý z účastníků omylem přebral moderátorská práva, odemkli jsme místnost těsně před začátkem besedy. Proklikávací odkaz byl umístěn na našich webových stránkách společně s plakátkem a informacemi k besedě. V daný čas se proklikávací odkaz uvolnil a návštěvník automaticky vpustil do online místnosti. V místnosti už byla předem přihlášená knihovnice, která měla plnit roli moderátora a průvodce, správce webu, který měl na starost i online stream na YouTube, a samozřejmě lektor, kterého knihovníci předem proškolili v užívání platformy.

Slavíme úspěch

Ve virtuální místnosti se sešly více než čtyři desítky přihlášených, často ale u monitoru seděla celá rodina. Živý stream na YouTube sledovalo dalších zhruba šedesát lidí. Celkem jsme zaznamenali účast 101 živě sledujících uživatelů. My jsme z úspěšné akce měli obrovskou radost, zpětné reakce byly velmi pozitivní. Po dvou měsících má záznam z besedy evidováno dalších 163 zhlédnutí.

Během online setkání se i přes poctivou přípravu a včasné odzkoušení může stát, že technika zradí. To se stalo i nám. V momentě, kdy chtěl Dan Polman spustit sdílení své obrazovky, aby mohl promítat fotografie, cosí se zvrtilo a vše mu zamrzlo na jednom snímku. Tato skutečnost se nedala vyřešit nijak jinak než odhlášením a opětovným přihlášením přednášejícího. A právě v tento moment je dobré mít v besedě moderátora, jakéhosi průvodce, který může vyplnit čas. Moderátorka z jičínské knihovny spisovatele a sportovce Polmana zná

dobře, proto mohla pohotově představit jeho činnost, další knihy i projekty, na kterých pracuje.

Samotné povídání probíhalo velmi plynule a spontánně. Dan Polman představil novou knihu, přečetl ukázky, pokřtil ji z cyklistického bidonu a v druhé části se věnoval zodpovídání dotazů. Někteří účastníci se osmělili a zeptali se přímo přes webkameru, jiní svůj dotaz psali do chatu. Ten hlídala moderátorka, aby něco neuteklo.

Nebát se a zkusit to

U online besed není čeho se obávat; knihovníci prokázali, že se umí přizpůsobit různým situacím a zvládnout i několikátýdenní uzavírky knihoven. Podobnou cestou se mohou vydat i malé místní knihovny. Prakticky z obýváku mohou knihovnice a knihovníci organizovat besedy s místními spisovatelé, umělci či dalšími zajímavými osobnostmi. Komunikační platformy jsou zdarma, mnohdy s velmi intuitivním ovládním. Není třeba shánět odborníky, profesionální kameramany a IT specialisty na živý přenos. Stačí jeden nadšený knihovník,

který má odvahu posunout hranice o kousek dál. V Jičíně po úspěšné první besedě zrealizovali i několik online besed pro děti se spisovatelkou Klárou Smolíkovou a Veronikou Křištofovou. V novém roce plánují v podobných aktivitách pokračovat, nabrali zkušenosti. Plánují akce tak, aby je mohli uskutečňovat na internetu i živě.

Ačkoliv se může zdát, že rok 2020 byl pro knihovny náročný, dal jim i nový impuls k dalšímu rozvoji. Budoucí směřování knihoven už nikdy nebude stejné. Knihovny se budou i u živých akcí více obracet i do online prostředí a budou více komunikovat na internetu. Berme uplynulý rok jako příležitost k dalšímu pokroku.

odkazy:

záznam online besedy s Danem Polmanem: <https://knihovna.jicin.cz/dan-polman/>
použitá platforma: <https://meet.jit.si/>

kontakt na autorku: sehnalova@knihovna.jicin.cz

Poklady z náchodské muzejní knihovny – Práva a zřízení zemská Království českého

Pavlaína Švandová

V loňském roce jsme si připomněli výročí bitvy na Bílé hoře, která se odehrála 8. listopadu 1620. V letošním roce pak uplyne čtyři sta let od jednoho z neblahých důsledků této události: dne 21. června 1621 byla vykonána tzv. staroměstská exekuce, známější spíše jako poprava dvaceti sedmi pánů. V této souvislosti není od věci zdůraznit často opomíjenou skutečnost, že skuteční „páni“, tedy příslušníci vyšší šlechty, mezi nimi byli pouze tři, což však nijak nesnižuje krutost a tragičnost tohoto činu. Jedním z nich byl i Václav Budovec z Budova, český politik, diplomat a spisovatel, příslušník původně vladckého rodu Budovců z Budova, povýšeného posléze do panského stavu.

Právě se jménem této významné postavy politického a náboženského života českého stavovského státu 2. poloviny 16. a počátku 17. století, prezidenta apelačního soudu, je nedílně spjat i pravděpodobně nejvýznamnější a nejvzácnější poklad ukrytý v knihovně Muzea Náchodska. Je jím vzácný tisk **Práva a zřízení zemská Království českého z roku 1564**, jenž spatřil světlo světa v dílně nejvýznamnějšího pražského tiskaře tohoto období Jiřího Melantricha Rožďalovského z Aventina. Jedinečnost tohoto exempláře podtrhuje právě fakt, že jejím vlastníkem byl výše zmíněný Václav Budovec. Tuto skutečnost jednoznačně nade vše pochybnost dokládá jeho podpis s dedikací na rubu titulního listu kodexu. V dalších částech knihy pak najdeme celou řadu jeho poznámek, jež roku 1909 během

návštěvy náchodského muzea neunikly pozornosti významného historika, univerzitního profesora, československého politika, diplomata a ministra zahraničí ČSR Kamila Krofty. Zaujaly jej do té míry, že si starý tisk odvezl do Prahy k dalšímu podrobnému zkoumání, kde pak vzhledem k závažnosti obsahu poznámek zůstal tisk více než dvacet let!

Důvod, proč se těšil takovému zájmu odborníků, se záhy ukázal: Budovec a jeho písaři v kodexu formou příspěvků zaznamenali své představy, jak by vypadalo zemské zřízení českého státu v případě vítězství nekatolických stavů, tedy tehdy, kdyby nedošlo k jejich porážce v bitvě na Bílé hoře. Dle podrobného zkoumání Kroftova přítele, univerzitního profesora, historika Julia Glücklicha, předního odborníka své doby na dějiny raného novověku a dobou bělohorskou, si sem Budovec zapisoval své názory a poznatky k jednotlivým článkům zemského zřízení už od roku 1585. Nejvíce jeho poznámek se pak váže k 17. století, kdy byl roku 1620 císařem Rudolfem II. vydán Majestát, který právě díky výraznému Budovcovu přičinění přinesl významné posílení náboženských svobod. Obsah příspěvků z doby protihabsburského povstání se vztahuje k tehdy aktuální otázce volitelnosti českého krále.

A jaké klikaté cesty osudu tento starý tisk přivedly do náchodské muzejní knihovny? Do Náchoda jako svého nového (a zároveň posledního) působiště ho v roce 1898 přivezl notář JUDr. Max Wellner, který sem byl přeložen z Nové Kdyně. Do náchodského muzea jej po jeho smrti († 1904) věnovala vdova po zesnulém. Na předsádce knihy se dochovala Wellnerova vlastnická značka

a ještě další dvě, pocházející od jiných majitelů z první poloviny 19. století. Knihu nepochybně vlastnil již Wellnerův otec.

O rekonstrukci osudů Budovcovy knihovny se počátkem 70. let 20. století pokusil historik Pravo-slav Kneidl. Při svém zkoumání zjistil, že její části doputovaly na tři různá místa: k jezuitům do pražského Klementina, k Jaroslavu Bořítovi z Martinic, vyhozenému při druhé pražské defenestraci z oken Pražského hradu, a do františkánského kláštera v Praze. P. Kneidl se snažil sledovat rovněž osudy jednotlivých knih, o našem exempláři se však zmiňuje. Možná skutečně prošla dvěma staletími svou vlastní cestou, aby zůstala pobělohorským úřadům skryta a znovu se objevila až počátkem 19. století, kdy pro český národ a svobodu vyznání nastávaly lepší časy. Zde se však už pohybuje v rovině pouhých spekulací.

Zdroje:

SÁDLO, Václav. Knihy mají své osudy: Zemské zřízení z roku 1564 v náchodském muzeu. Nepublikováno.

SÁDLO, Václav a Lydia BAŠTECKÁ. Velká encyklopedie osobností Náchoda: 600 medailonů již nežijících osobností se vztahem k Náchodu ze všech oblastí života. Náchod: Město Náchod, 2015. ISBN 978-80-905853-0-0.

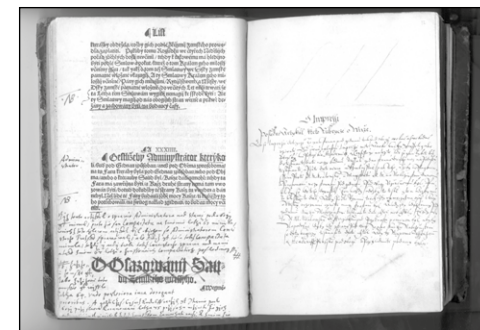
ŠVANDOVÁ, Pavlaína. Bible v dějinách knižní kultury. Náchod: Regionální muzeum v Náchodě, 2015. ISBN 978-80-260-7925-5.

Kontakt na autorku:

svandova@muzeumnachodska.cz

Titulní list Budovcovy knihy **Práva a zřízení zemská Království českého**

Ukázka Budovcových poznámek a příspěvků v jeho knize

Kniha o řece Metuji

Eva Koudelková

KOUDELKOVÁ, Eva; FETTERS Aleš: *Metuje známá i neznámá*. Liberec: Nakladatelství Bor, 2020, 296 s. ISBN 978-80-88367-09-3

Na předvánočním trhu se objevil titul, který z různých úhlů pohledu přibližuje řeku Metuji, jež tvoří páteř náchodského okresu. Autorským záměrem však nebylo pouze sledovat samotnou řeku včetně všech jejích přítoků, ale zároveň také upozornit na krásy a zajímavosti oblasti Náchodska a přilehlého Kladska, která je charakteristická svou pestrostí a rozmanitostí. Najdeme v ní kromě různorodých přírodních útvarů také cenné památky sakrální a lidové architektury, historická města, zámecké stavby i hradní zříceniny. Kniha vyšla při příležitosti oslav dvacátého výročí založení nakladatelství Bor, jež se programově profiluje jako regionální.

Na počátku všeho stála studie Aleše Fetterse *Hydronymie řeky Metuje a jejích přítoků*. Ta byla zaměřena odborně, zabývala se názvy jednotlivých vodních toků v povodí Metuje, a proto také vyšla v odborném sborníku *Náchodsko od minulosti k dnešku* (sv. 3, 1990). Jak už to s texty v těchto sbornících bývá, nedostalo se ani tomuto nějakého širšího ohlasu nejenom pro jeho zaměření, ale také proto, že se o něm prostě nevědělo. Kniha se od textu studie odráží, ale protože je popularizační, ne odborná, snaží se informace zpestřit. Je zachován popis celého toku i přítoků a některé zajímavé informace k původu jmen, k tomu jsou však přidány údaje další, jež by mohly zajímat nejen turisty, kteří do kraje zavítají, ale i obyvatelé kraje. Jsou proto připomenuty i přírodní a kulturní objekty v okolí vody, včetně měst a některých obcí. Výběr faktů je hodně subjektivní, vychází z našeho vnímání krajiny a také z rozsahu knihy, a je pochopitelné, že jiný autor by takovouto knihu pojal jinak, protože co je zajímavé pro nás, nemusí být zajímavé pro jiné. Podle ohlasu, jakého se knize dostalo, to však vypadá, že jsme se

aspoň v základních otázkách shodli s většinovým zájmem obyvatel zdejšího kraje.

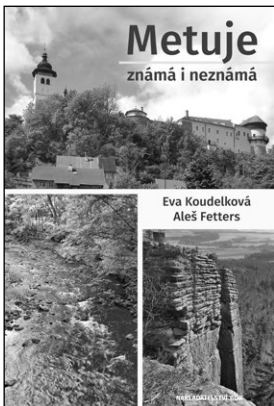
Kniha je členěna na šest kapitol: Od pramene po Teplice nad Metují, Od Teplíc po Bezděkov, Od Kozínku po Hronov, Z Velkého Poříčí do Náchoda, Z Náchoda do Nového Města a Peklo, Nové Město nad Metují a okolí a Z Nového Města nad Metují k ústí. Toto rozvržení se odvíjelo od charakteru řeky, jež se samozřejmě v průběhu své téměř osmdesátikilometrové pouti od pramene u Adršpachu k ústí do Labe u Jaroměře proměňuje. Orientaci čtenáři usnadňují mapky se zvýrazněnými toky, na začátku knihy mapka celého regionu, v úvodu každé kapitoly pak úseku řeky, jemuž je kapitola věnována. V knize se také objeví soupis mlýnů na Metuji i jejích přítocích, protože podle našeho názoru mlýny odjakživa k vodním tokům patřily, a naše řeka i některé její přítoky jsou na ně opravdu bohaté, zvláště Ledhujka, Židov-

ka, Dřevic a Olešenka. Na konci každé kapitoly je vždy uvedeno pár pověstí, jež k daným místům patří a světebny zachycují svět svých tvůrců, našich dávných předků.

Protože naším hlavním cílem bylo ukázat krásy Metuje a krajiny kolem ní, je pochopitelné, že o nich nelze jen psát. Bylo třeba je také ukázat,

Ježírko na Metuji v Adršpachu, ilustrace Karel Liebscher

k čemuž slouží fotografie, staré pohlednice či reprodukce různých obrazů. Obrazová příloha je velmi rozsáhlá, tvoří ji přes 400 položek, za což jsme velmi vděční širokému okruhu spolupracovníků, jež se nám podařilo získat.

Navzdory veškeré péči se v knize objevili dva šotkové, na něž bych chtěla upozornit a umožnit tak čtenáři případnou opravu. První je na s. 214, kde se v souvislosti se zvonicí v Krčíně dvakrát objevuje zmínka o jejím založení, jednou ve 13. a jednou v 16. století. Správný je údaj pod obrázkem, tedy 16. století. Druhý se vyskytuje na s. 264 v soupisu osobností spojených s Jaroměří. Hned první z nich

není Václav Černý, ale jeho jmenovec František Černý. Obě přehlédnutí mě moc mrzí a slibuji, že v dotisku, který je na spadnutí, už budou odstraněna.

V závěru bych jménem tvůrců chtěla poděkovat čtenářům za jejich zájem o naši knihu. Moc nás to těší a je to pro nás velká vzpruha pro další práci. Jejím konkrétním projevem je rodič se plán přiblížit podobným způsobem řeku Úpu. Nebude to v letošním roce, ale věřím, že to zvládneme do letní sezóny roku 2022.

Kontakt na autorku: naklbor@seznam.cz
Web nakladatelství: www.naklbor.cz

Božena Blažková

Lidé kolem zpravodaje

Dostala jsem za úkol navázat na články Aleny Součkové a Lenky Málkové a připomenout zpravodaj v letech 2002–2013, kdy jsem byla šéfredaktorkou, včetně následujících tří let, kdy jsem ještě pracovala v redakční radě. Úvodem je zapotřebí upozornit na menší věcnou chybu, která se vloudila na konec článku Aleny Součkové ve třetím čísle loňského roku (s. 48) – Martina Plojharová nepřevzala štafetu v roce 1999, ale právě v roce 2002. Tedy až po Lence Málkové, přesněji řečeno po vynucené pauze, která ve vydávání zpravodaje v roce 2001 nastala.

Kolegyni Plojharové se za krátký čas jejího působení (po půl roce se rozhodla z knihovny odejít) podařilo velmi dobře vybrat profesionální tiskárnu – AD reklama, s. r. o., Trutnov, která sazbu a tisk zpravodaje zajišťuje dodnes. Společně s redakční radou vypravila do světa první dvě čísla a předpřipravila třetí. Její první úvodník „Od sprintu k běhu vytrvalostnímu aneb Od holátka k opeřenci“ naznačil, že se zpravodaj vydává na novou cestu. Tuto cestu, a hlavně změny, které k znovuzrození zpravodaje vedly, vysvětluje ve svém článku „Opět vycházíme, a to vstřícně knihovněmu regionu“ Lenka Málková. Vzhledem k tomu, že od té doby uplynulo téměř dvacet let, bude asi dobré si připomenout, že v roce 2002 vstoupil v platnost knihovní zákon, který kromě jiného krajským a jimi pověřeným základním knihovnám ukládá povinnost zajišťovat tzv. regionální funkce. A právě v rámci obdržené

dotace na zajišťování regionálních funkcí získala SVK finanční prostředky i na vydávání našeho regionálního knihovnického časopisu.

V srpnu roku 2002 jsem se po letech strávených v pardubických knihovnách vrátila na metodiku SVK. Tentokrát se jednalo o tzv. kumulovanou funkci, kdy šéfredaktorská práce byla hlavně součástí nově se rodící metodiky regionálních funkcí. V druhé půlce svého pracovního úvazku jsem měla na starosti nesměle se rodící PR knihovny, což mj. znamenalo starost o besedy, přednášky a další akce pro veřejnost.

Když jsem se zamýšlela nad tím, na co se ve svém vzpomínání zaměřit, uvědomila jsem si, že mám typické myšlení pamětníka – všechno mi připadalo důležité a zajímavé. Nakonec jsem tedy vybrala to, co se mi podle mého názoru opravdu podařilo – a to je **rozšíření okruhu lidí kolem zpravodaje**. Znamenalo to totiž nejen požadovat aktivní spolupráci celé redakční rady, ale hlavně neustále získávat nové dopisovatele, jejichž úkolem bylo zajistit pravidelné informace z terénu. To se dařilo díky takovým akcím, jako byla např. výjezdní zasedání redakční rady. Jednání se konala v menších místech a zvali jsme na ně i knihovníky z okolí.

Závěrem bych chtěla alespoň pár slovy vzpomenout na několik osobností, které mně v mé redaktorské práci pomáhaly posunout se dál.

V první řadě bych ráda jmenovala ředitelku *Evu Svobodovou*, která dokázala obhájit, že zpravodaj patří do metodické práce a je součástí regionálních funkcí. Pod jejím vedením jsme začali vydávat

i volné přílohy, např. „Jak zařadit naši knihovnu mezi vzdělávací instituce aneb Informační vzdělávání uživatelů v teorii i v praxi“ (R. 2013, č. 4) nebo „Malý slovník regionálních autorů. Literární tradice našeho kraje“ (R. 2012, č. 4).

Další důležitou osobností pro mne byl dlouholetý člen redakční rady *Jan Pěta*, který mi vždy byl vzorem svojí profesionalitou a širokým rozhledem. Často jsem mu byla vděčná, když laskavě, a hlavně nenápadně uváděl na snesitelnou míru mé občas bláznivé nápady.

Z původní redakční rady bych ráda ještě připomněla *Danuši Kolářovou*, která jako první zastupovala neprofesionální knihovny. Působila vždy velmi nenápadně, ale dodnes mne udivuje, co všechno kromě vedení malé knihovny v Dobřenicích dokázala – pomáhala organizovat nejrůznější akce a aktivity knihovníků tzv. Urbanické brázdy, založila si blog a vydala knížku pro děti, a to ještě určitě není zdaleka všechno.

Z profesionálních knihovníků mne velmi zaujala kolegyně *Marta Lelková*. Díky její činnosti v redakční radě jsem měla v přímém přenosu možnost vidět, „jak se rodí knihovnice“. Knihovnictví nebylo její původní profesí, ale praxe ji natolik zaujala, že začala studovat brněnskou vysokou školu, a jak studovala, tak nás postupně seznamovala se všemi nejmodernějšími knihovnickými trendy.

Mých šest let se zpravodajem U nás (2014–2019)

Andrea Součková

Přiznám se, že když jsem byla požádána o sepsání vzpomínek o zpravodaji U nás, byla jsem lehce zděšená. Ačkoli je tomu teprve přibližně rok a půl, co již nejsem v pozici šéfredaktorky, uvědomuji si, že život na rodičovské dovolené mé šedé kůře mozkové moc neprospěl, o svých psacích schopnostech ani nemluvě. Na druhou stranu, proč si s novým rokem trochu nezavzpomínat a nezrekapitulovat, jak to tedy bylo...

Do Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové jsem nastoupila v roce 2013, nejprve pouze jako zástupkyně na oddělení bibliografie. I když se nejednalo

Knihovnicí se naopak nestala *Vanda Vaníčeková*, která v redakční radě začala pracovat jako studentka spolupracující s knihovnou. Od začátku svého působení přinášela do naší práce svěží pohledy poučeného uživatele. Jsem velmi ráda, že tomu tak je dosud, i když její jméno je obklopeno tituly Mgr. a Ph.D. Její doménou bylo a je informační vzdělávání, které mi vždy připadalo pro budoucnost knihoven velmi důležité.

Z dopisovatelů měl na mne osobně největší vliv regionální literární badatel a báječný kantor *Aleš Fetters*, který ve svých neotřele napsaných medailoncích spisovatelů a regionálních osobností systematicky předával lásku k rodnému kraji. A k tomu ještě dodával knihovníkům velké množství informací, kterými se následně mohli „blýsknout“ před svými uživateli.

Prostor článku mi nedovolí jmenovat všechny ty báječné spolupracovníky/spolupracovnice a kolegy/kolegyně, kteří by si to zasloužili. Tak se všem nejmenovaným omlouvám a jen tiše doufám, že i jim se se mnou pracovalo dobře a občas si vzpomenu na ty časy, kdy většina našich vzájemných setkání končila slovy:

„A nenaspal/a bys o tom článkuček do našeho zpravodaje?“

Kontakt na autorku: b.blaza@seznam.cz

o stálý pracovní poměr, byla jsem vděčná za příležitost k nasbírání prvních pracovních zkušeností ve vystudovaném oboru. Po pár měsících mi přišla nabídka na výběrové řízení na vedoucí oddělení služeb knihovnám a šéfredaktora knihovnicko-informačního zpravodaje U nás. Zkusila jsem se přihlásit a přísloví „odvážnému štěstí přeje“ se ukázalo jako pravdivé.

Na zmíněnou pozici jsem oficiálně nastoupila v roce 2014. Začátky na metodickém oddělení samozřejmě nebyly jednoduché, obzvlášť bez jakýchkoli předchozích zkušeností. S chodem zpravodaje mi zpočátku pomáhala bývalá šéfredaktorka *Božena Blažková* alias *Bobina*, která i poté na nějakou dobu zůstala v redakční radě jako její aktivní členka.

Hned v roce 2014 byl realizován průzkum spokojenosti čtenářů, ze kterého vyplynulo, kde by v koncepci zpravodaje měly proběhnout změny. Dále bylo ošetřeno smluvní zajištění, které je od téhož roku zabezpečeno prostřednictvím tzv. smluv o vytvoření autorských děl.

V roce 2016 oslavil regionální knihovnický zpravodaj 30 let, proto byla uspořádána výstava mapující historii jeho vydávání. Vernisáž výstavy proběhla u příležitosti každoročního slavnostního setkání, kde jsou oceňováni knihovníci a knihovnice kraje.

Tematické zaměření zpravodaje zůstalo stejné jako v minulém období. Během mého působení nastaly změny v charakteru některých rubrik: „Nové trendy“ již neobsahovaly recenze či posudky, ale opravdu se zaměřily na téma odpovídající názvu. Rubrika „Naše téma“ se orientovala podle ročních krajských kampaní stanovených Královéhradeckou koncepcí knihovnictví, nejprve na léta 2014–2018, poté na období 2019–2023. (Koncepce také vyšly jako přílohy zpravodaje.) Přibyly některé nové rubriky: v roce 2016 vznikla rubrika „Zaujalo nás“, která obsahuje doporučení k přečtení či zhlédnutí, může být ale i kritikou či polemikou, upozorněním na konkrétní knihu, článek, přednášku či výstavu. V roce 2017 dále přibyly rubriky „Z dějin knihovnictví v našem kraji“ či „Poklady knihovních fondů“, jejichž názvy jsou snad dostatečně vypovídající, takže se o nich nebudu dále rozepisovat. V roce 2019 byly poslední založenou rubrikou „Webové stránky knihoven“. Název se odvíjí od krajské knihovnické kampaně, která se v roce 2018 věnovala elektronickým zdrojům a službám v knihovnách. V rámci souvisejících aktivit vznikla také metodická příručka „Webové stránky malých knihoven“, vydaná jako příloha zpravodaje U nás.

Věra Kociánová

V roce 2019 si městečko Pecka připomnělo 150. výročí narození svého významného rodáka Josefa Štemberky, posledního lidického faráře.

Narodil se na Hromnice, 2. února 1869 jako jedno

Nemalá pozornost se v tomto období soustředovala také na elektronickou verzi zpravodaje, která zároveň ovlivňovala jeho tištěnou podobu. Do příspěvků byly stále více zařazovány přímé prolinky na další zdroje informací či kontakty na autory. Větší důraz byl v porovnání s minulými roky kladen na dodržování autorských práv a zařazování citací (SVK pro veřejnost i knihovnický organizovala školení). Na webových stránkách zpravodaje bylo zveřejněno Doporučení pro autory či formulář pro vkládání námětů a návrhů, aby i čtenáři měli možnost ovlivnit témata publikovaná ve zpravodaji. Bohužel, musím zhodnotit, že vývoj elektronické verze má stále dlouhou cestu před sebou. Doposud je příliš nepodařilo využít možností, které nabízí současné technologie, aby byly webové stránky zpravodaje čtivější a atraktivnější pro své čtenáře a ti se nemuseli stále ještě raději obracet k tištěné verzi. To už je ale úkol (a ne zrovna snadný) pro někoho jiného...

Avšak proč končit malomyslně? Ráda bych ukončila svůj článek vzpomínkami na to pěkné. A na co tedy v rámci svého fungování ve zpravodaji U nás ráda vzpomínám? Odpověď je jednoduchá – na lidi... Těšila mě spolupráce s autory. Ať už se jednalo o knihovníky z Královéhradeckého kraje, vzdálenější dopisovatele, či knihovnické osobnosti známé na celostátní úrovni, málokdy jsem se setkala s nezájmem a neochotou... Vzpomenu si na trefné poznámky korektorky *Boženy Klabalové*... A v neposlední řadě si samozřejmě vybavím pravidelná zasedání redakční rady, během nichž, ačkoli byla veskrze pracovní, vládla přátelská atmosféra, vstřícnost a nadšení pro věc...

Kontakt na autorku: andrea_souckova@centrum.cz

Na Josefa Štemberku v rodném městečku nezapomínají

z devíti dětí domkaře *Jana Štemberky* a jeho manželky *Marie*. V Pecece vychodil obecnou školu a následně byl ředitelem *Karlem Štěpánem* doporučen k dalšímu studiu na jičínském gymnáziu. Po maturitě v roce 1890 se rozhodl pro kněžskou dráhu, na niž se po čtyři roky připravoval v biskupském semináři

Z DĚJIN KNIHOVNICTVÍ V NAŠEM KRAJI

v Hradci Králové. Na kněze byl vysvěcen 25. července 1894 a jeho prvním působištěm se stal Čestín u Uhlířských Janovic. Také další dvě kaplanská místa se nacházela v královéhradecké diecézi. V roce 1909 se na vlastní přání stává farářem v Lidicích u Kladna.

S životem místních postupně splynul, i když farářská služba v dělnickém kraji nebyla z počátku jednoduchá. Jak Josef Štemberka popisuje ve farní kronice, kterou od svého nástupu až do roku 1942 vedl, soustředil se hlavně na duchovní službu lidem, zasadil se o opravy kostela sv. Martina, hleděl si farní zahrady, pěstování ovocných stromů a včelaření. Vyučoval také náboženství na lidické škole. Zaznamenané vzpomínky pamětníků dokládají, že otec Josef nejednou svým spoluobčanům nezištně pomohl v nouzi – díky jeho přimluvě získali někteří nezaměstnaní muži znovu práci, případně jim půjčil peníze, několikrát byl arbitrem v sousedských sporech, v době protektorátu chudým dětem nosil do školy chleba s medem a šaty. Laskavost, kterou ve válečných letech prokazoval, byla završena jeho skromným hrdinstvím v okamžicích lidické tragédie. Josef Štemberka byl dle dostupných údajů o plánu vyhazení Lidic několik hodin předem informován. Vědomě se však rozhodl za svými farníky vrátit. V noci z 9. na 10. června 1942 byly Lidice obsazeny gestapem, lidé vyhnáni ze svých domovů, ženy

a děti odvezeny do Kladna a 173 mužů zastřeleno. Farář Josef Štemberka, ač sám fyzicky ztýraný, se s nimi před popravou modlil, duchovně je posiloval a dával jim rozhrěšení, takže na smrt odcházeli statečně a s lidskou důstojností. Otec Josef byl popraven jako jeden z posledních.

Při příležitosti 150. výročí Štemberkova narození Římskokatolická farnost v Pecce připravila vzpomínkovou bohoslužbu a putovní panelovou výstavu s názvem Josef Štemberka – kněz a vlastenec, která během roku hostovala na čtyřech místech spojených s páterovým životem – v Pecce, v Jičíně, Hradci Králové a v Lidicích. K výročí byla vydána také monografická publikace *Lidický kněz Josef Štemberka*. Autorkou této původně diplomové práce je Simona Pařízková Rutarová.

Peccka nebyla jediným místem, kde si v roce 2019 Štemberkova osobnost připomněli – slavnostní bohoslužby se konaly také v Buštěhradě u Lidic a v Týnském chrámu v Praze na Staroměstském náměstí. Právě zde celebrující pomocný biskup pražský Zdeněk Wasserbauer veřejně potvrdil, že Arcibiskupství pražské uvažuje o přípravných krocích k případnému zahájení procesu blahořečení P. Josefa Štemberky.

Kontakt na autorku: kronikapeccka@centrum.cz

Z historie knihovnictví v Kosičkách

Zdeněk Hrdina

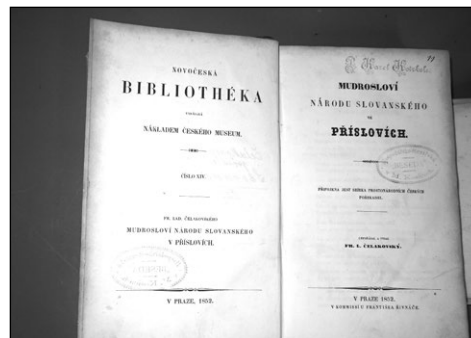
V kronice naší obce Kosičky je poprvé zmíněna knihovna – zatím školní – v roce 1888, kdy byla v Kosičkách, tenkrát Malých Koscích, zřízena dvoutržní škola. Veřejná sbírka občanů na knihy do školní knihovny vynesla 14 zlatých a 20 krejcarů, k tomu 5 zlatých darovalo panství. Za tuto částku bylo pořízeno 45 svazků knih. V roce 1889 bylo pořízeno dalších 11 svazků.

Za počátek knihovnictví pro veřejnost můžeme považovat rok 1895, kdy byla založena Hospodářsko-čtenářská beseda v Malých Koscích. Ta ve svých dochovaných stanovách z 1. 3. 1895 uvádí jako účel svého vzniku „zábavné vzdělávání členů

ve všech odvětvích rolnického hospodářství a kromě přednášek a porad také čtení odborných a zábavných knih a časopisů a také pořádání zábavy hudbou, zpěvem, divadlem a výlety“. O knihy se staral jednatel Besedy, řídící učitel Karel Dvořák.

V kronice pak najdeme jen málo záznamů o knihovně. Od roku 1907 knihovna pravidelně odebírá časopis *Venkov*. V roce 1927 je vedle školní knihovny zřízena knihovna pro veřejnost, která dostala darem od ministerstva škol a osvěty 12 knih. Dne 21. 5. 1927 se koná přednáška k Týdnu české knihy. V roce 1928, kdy se knihovna již hojně využívá, je zakoupeno 28 nových knih, je provedena revize a pořízen nový seznam knih. Dalších 19 nových svazků pořídila obec roku 1929.

Z DĚJIN KNIHOVNICTVÍ V NAŠEM KRAJI

Jedna ze dvou nejstarších knih v knihovně

Roku 1939 byl postaven Dům kultury a v něm je vedle úřadu i knihovna s čítárnou.

Během války nebyla knihovna doplňována hodnotnými českými knihami. Některé knihy českých autorů byly z knihovny odneseny a dobře uschovány. Po válce byly odstraněny knihy německé a české vráceny do knihovny. Zápis z 11. 10. 1945 je již statistikou: celkový počet knih 347, z toho uschovaných a vrácených 88, během války zabaveno 13 knih, po vyřazení poškozených a nevhodných zůstalo 250 použitelných svazků. Počet obyvatel v r. 1945 je 480, z toho 26 čtenářů a 259 výpůjček. Knihovníkem je řídící učitel Bohumil Novák.

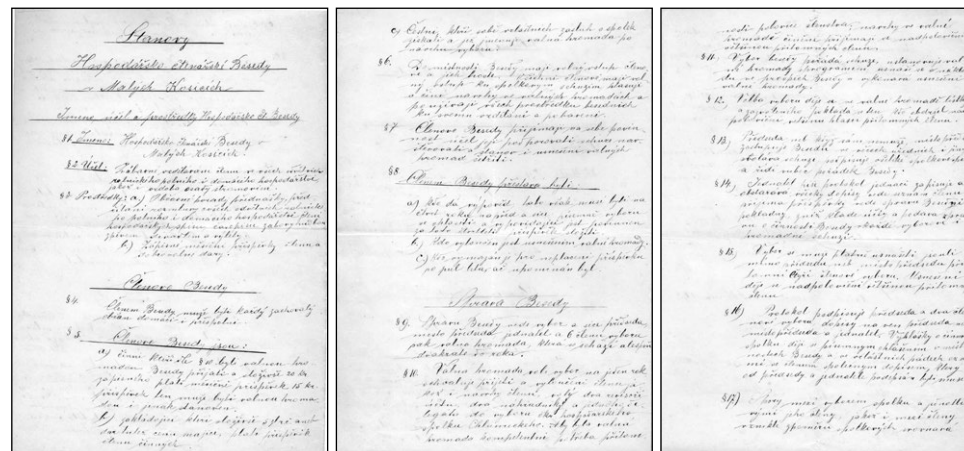
V roce 1946 a 1947 je o veřejnou knihovnu více dbáno, jsou vyřazeny zastaralé knihy a doplněny knihy zábavné a odborné zemědělské příručky.

Knihy se půjčují každou sobotu, od listopadu do konce dubna zcela zdarma. V obecní kronice již žádné další zápisy o knihovně nejsou. Učitel, knihovník a kronikář p. Bohumil Novák byl bohužel v padesátých letech uvězněn a obecní kronika nebyla 24 let pravidelně doplňována zápisy. Knihovna byla přemístěna do školy a sloučena se školní knihovnou. Koncem osmdesátých let pak byla knihovna přemístěna zpět do obecního domu, kde má sídlo dodnes.

To je trocha historie o naší knihovně z obecní kroniky. Z nedávné minulosti bych chtěl připomenout roky 2001 až 2004, kdy byl zájem o půjčování knih v Kosičkách opravdu veliký. V roce 2001 jsme evidovali 1291 výpůjček, 46 registrovaných čtenářů a 290 návštěvníků knihovny.

Naší malé knihovně velmi pomáhají výměnné soubory knih, které našim čtenářům hodně zpestřují nabídku a které pro nás zajišťují KMHK a knihovna v Chlumci nad Cidlinou. S masovým rozšířením moderních komunikačních technologií v současnosti poklesl zájem o půjčování knih a využívání veřejného internetu. Po roce 2020, kdy musela být činnost knihoven z epidemiologických důvodů přerušována, vítají knihovny i rok 2021 s velice omezenou možností poskytovat své služby. Doufáme v brzké zlepšení situace a přejeme všem hlavně zdraví a pestré čtenářské zážitky.

Kontakt na autora: knihovna.Kosicky@seznam.cz

Stanovy čtenářské besedy Kosičky

Už jste na mapě?

Vanda Vaníčková

A proč bychom nebyli? nabízí se uštěpačná odpověď. Řeč však není o mapě kraje, republiky ani Evropy, ale mapě gramotností.

Mapa gramotností je jedním z výstupů projektu **Podpora práce učitelů** (Pozn. autorky: V čísle 4, roč. 30 jsme projekt Národního pedagogického institutu ČR představili článkem *Gramotnosti jedou!*) Mapa zachycuje všechna místa, respektive instituce, v nichž nevyvolává pojem *gramotnost* osypky. Naopak ho chápou jako příležitost pomoci žákům a mladým lidem s přípravou na osobní a profesní život.

Začátkem roku 2021 čítala mapa 550 míst hlásících se k **aktivnímu rozvoji čtenářské, matematické nebo digitální gramotnosti**. Pro zajímavost: dle Českého statistického úřadu odpovídá číslo 550 zhruba celkovému počtu obcí, městysů a měst všech pěti okresů Královéhradeckého kraje. Na mapě se nejčastěji jako podporovatelé rozvoje gramotností nejen u dětí objevují školy, vzdělávací instituce a **knihovny**. Ano, knihovny rozhodně nezapadly a hrdě hájí barvy zejména čtenářské gramotnosti.

Proč na mapě být?

Zásadní otázka se zdánlivě jednodušší odpovědí než věčné dohady, *zda bylo dřív vejce, nebo slepice*. Zviditelnění knihovny vždy souvisí s jejím PR neboli vizitkou, kterou předkládá veřejnosti. Zapojení do mapy gramotností je jednoznačně vyslání pozitivního vzkazu směrem k uživatelům i zřizovatelům. **Knihovna dává vědět, že je odborníkem v oblasti čtenářství (zejména čtenářské gramotnosti) a seriózním partnerem pro školy. Má zkratka ke vzdělávání nejen dětí a mládeže co říci.** A hlavně co nabídnout. Dokladem jsou kromě spokojených čtenářů

uskutečněné lokální i celorepublikové projekty a aktivity, o kterých čítáme i v tomto zpravodaji.

Knihovny, nebuďte nemístně stydlivé či opatrné. Podělit se o pracovní výsledky neznamená pyšně se vychloubat, ale **inspirovat kolegy a nabídnout jim příklady dobré a fungující praxe**. Koneckonců ve všech oborech rádi vzhlížíme k úspěšným.

Jak se na mapě objevit?

Proces začíná přesvědčením, že v rámci své práce podporujete rozvoj jedné ze tří sledovaných gramotností. Pokud si nejste jisti, tento rok je ten správný čas na ověření. **Čtenářství, což samozřejmě zahrnuje i čtenářskou gramotnost, se věnuje letošní kampaň knihoven Královéhradeckého kraje.** Prostoru pro získání jistoty bude určitě dost.

Samotnému vložení nového místa do mapy gramotností předchází **vyplnění formuláře**.¹⁾ Kromě identifikačních otázek obsahuje pár „gramotnostních otázek na tělo“ – například *Uveďte odkaz na stránku nebo článek, kde jsou popsány aktivity organizace na podporu učitelů v oblasti rozvoje gramotností u dětí nebo žáků; K jakému vymezení gramotností/rámci se organizace hlásí?* Není se jich třeba bát, odpovědi je možné komentovat, správci mapy můžete zanechat zprávu a další odpovědi vysvětlit.

Protože i mapa gramotností jde s dobou, na YouTube naleznete instruktážní video *Jak vložit místo do mapy gramotností*.²⁾

Závěrem drobná poznámka – do mapy gramotností se nemusí instituce navrhnout sama. Každý, komu se zdá, že v mapě něco chybí, se může vyplněním nominačního formuláře postarat o nápravu. Máte-li tedy nějaký tip, víte, co dělat.

Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

¹⁾ Odkaz na formulář k umístění organizace na mapu gramotností.

²⁾ Dostupné zde: <https://www.youtube.com/watch?v=cOzWpzaVFQ&feature=youtu.be>

Komise soutěže Městská knihovna roku v jičínské knihovně

Do čísla přispěli:

Michaela Balogová – Hradecké centrum pro osoby se sluchovým postižením, o. p. s., **Eliška Bartošová** – KISKFFMU, **Božena Blažková** – SKIP08 Východní Čechy, **Mgr. Jana Benešová** – Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně, **Petra Čiháková** – Knihy trochu jinak, **Mgr. Barbora Čížinská** – Knihovna města Hradce Králové, **JUDr. Soňa Dresslerová** – Moravská zemská knihovna v Brně, **PhDr. Marcela Fraňková** – Knihovna Břetislava Kafky Červený Kostelec, **Zdeněk Hrdina** – Obecní knihovna Kosičky, **Bc. Kateřina Hubertová** – Knihovna města Hradce Králové, **Věra Kociánová** – kronikářka městysu Pecka, **Dr. Eva Koudelková** – Nakladatelství Bor, **Mgr. Martina Košanová** – Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, **Mgr. Pavlína Lišovská** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně, **Mgr. Zdena Ovadová** – Městská knihovna ve Svitavách, **Mgr. Libuše Pavlicová** – Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, **Bc. Markéta Pituchová** – SVK v Hradci Králové, **Věra Plachtová** – Knihovna města Police nad Metují, **Mgr. Petra Řoutilová** – SVK v Hradci Králové, **Bc. Eva Semrádová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Andrea Součková** – SVK v Hradci Králové, **PhDr. Michaela Staňková** – Krajská vědecká knihovna Liberec, **Mgr. Pavlína Švandová** – Muzeum Náchodska, **Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D.** – Univerzita Hradec Králové, **Ing. Petra Vávrová, Ph.D.** – NKP, **Bc. Lada Všetíčková, DiS.** – Městská knihovna Nové Město nad Metují, **Mgr. Jana Žárská** – Místní knihovna v Černilově.

TÉMATEM LETOŠNÍ KAMPANĚ JE ČTENÁŘSTVÍ

Motto kampaně: Čtení život mění

ČTENÁŘSTVÍ

Knihovníci doporučují svůj literární region

Zveme vás k vyplnění ankety

Přístup k anketnímu formuláři najdete na webové stránce: <https://forms.gle/8SNTutcD32n42cxw6> nebo na <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny.aspx>

Výsledky postupně zveřejníme na webu SVK HK.
Děkujeme za váš příspěvek.

ZVEME VÁS NA KRÁLOVÉHRADECKOU KNIHOVNICKOU KONFERENCI

Královéhradecká
knihovnická
konference

**Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové**
23. listopadu 2021

Přednášky a prezentace dobré praxe

Knihovny podporují čtenářství, poptávka po čtení, čtenářská gramotnost, propagace čtenářství, trvale udržitelné čtenářství